

DORDRECHTS
MUSEUM

JAARVERSLAG

2023

DORDRECHTS MUSEUM
HUIS VAN GIJN
HOF VAN NEDERLAND
REGIONAAL ARCHIEF DORDRECHT

INHOUDSOPGAVE

3	VOORWOORD
	1
6	KENSCHETS VAN DE ORGANISATIE
	2
8	PROGRAMMERING
	3
25	COLLECTIES
	4
36	PUBLIEK
	5
47	ORGANISATIE
	6
51	SPONSOREN EN FONDSSEN
	7
53	GOVERNANCE CULTUUR CODE
	8
55	FINANCIEEL VERSLAG
	9
57	FACTS & FIGURES
	BIJLAGE
59	VERWERVINGEN 2023

VOORWOORD

2023 was het jaar van de tentoonstellingen *Het oog van Jan Veth – schilder en criticus rond 1900* en *Evelyn Taocheng Wang – Het licht is rond*; allebei in de top 20 van beste tentoonstellingen in 2023. Het jaar van de (inmiddels afbetaalde!) schuld van kunstenaar Mart Veldhuis, maar vooral ook het jaar van onze grootste aankoop ooit: het 238 × 173 cm grote perspectiefstuk *Lezende jongeman in een renaissancepaleis* van Samuel van Hoogstraten.

We vergeten die zomermiddag nooit meer. Het was stralend weer. We waren midden in een gesprek over de *Cultuurnacht*, toen plots de telefoon ging. We keken elkaar aan. Zou het...? Al snel de verlossende woorden. Het is gelukt! Een jaar lang waren we achter de schermen intensief bezig geweest. Het leek wel een marathon. Bruggen bouwen, onderhandelen met de kunsthandelaar, fondsen werven, doorzetten. Met geïnteresseerde donateurs naar het werk kijken, nog meer fondsen werven en op het juiste moment toeslaan. Ineens was de eindstreep er: het wereldberoemde perspectiefstuk van Samuel van Hoogstraten zou naar Dordrecht komen!

Beleefd namen we de felicitaties in ontvangst. We maakten afspraken over de afhandeling. Toen we ophingen, juichten we zó hard dat collega's verschrikt de deur opentrokken. En daarna gingen we snel de direct betrokkenen informeren. De belangrijkste aankoop van 2023, noemde *NRC* het; 'het kroonjuweel van de verzameling Van Hoogstraten-schilderijen in het museum'. Zonder conservator Sander Paarlberg, fondsenwerver Manon Gommers en al die andere volhardende collega's was het nooit gelukt. Ook grote dank aan onze Stichting Bedrijfsvrienden Dordrechts Museum met voorzitter Pieter van den Brink, de gemeente Dordrecht (dank voor de unanieme steun van

Conservator Sander Paarlberg, wethouder Rik van der Linden, artistiek directeur Femke Hameetman en BDM-voorzitter Pieter van den Brink bij de presentatie van Samuel van Hoogstraten's *Lezende jongeman in een Renaissancepaleis*

alle partijen!) en wethouder Cultuur Rik van der Linden, het Nationale Aankoopfonds van het ministerie van OCW, het Mondriaan Fonds, de Vereniging Rembrandt, het Hendrik Mullerfonds, de De Lancey Foundation, de Van der Mandele Stichting en al die gulle private donateurs. Dank voor jullie geloof en vertrouwen. Het deed ons goed, als nieuwe museumdirectie.

Nog steeds glimmen we van trots als we erlangs lopen. En wij zijn niet de enigen. Binnen een half jaar is het schilderij de publiekslieveling geworden. Regelmatig zien we de beveiligers Muriel en Ron onze bezoekers gepassioneerd op de details van het doek wijzen. Het zorgt voor ontzettend leuke gesprekken.

Samuel van Hoogstraten, *Lezende jongeman in een Renaissancepaleis*, circa 1662-1667, olieverf op doek, aankoop 2023 met steun van vele fondsen, bedrijven en particulieren

Dat maakt dat het schilderij hier zo goed past; het brengt ons samen. Bezoekers die er soms van heinde en ver voor reizen, wisselen van gedachten met Dordtenaren die regelmatig even binnenlopen. Jong en oud verruimen samen hun blikveld. Het sluit naadloos aan op de koers die we het afgelopen jaar hebben ingezet: bruggen bouwen. Tussen onze kunst en onze bezoekers en tussen verschillende perspectieven.

Zo vierden we dit jaar voor het eerst *Keti Koti*. Met een dialoogtafel in Hof van Nederland en een ceremonie in de tuin van het Dordrechts Museum, georganiseerd door Koloniaal Verleden Dordrecht, herdachten we het slavernijverleden. Tijdens de dialoogtafel, waarbij witte en zwarte Dordtenaren gezamenlijk een rituele maaltijd aten en stilstonden bij de gevolgen van het koloniale verleden op het leven van alledag, wisselden we persoonlijke ervaringen uit. Een indrukwekkende avond die we volgend jaar zeker weer willen organiseren.

Stadsverbinder Babette Spiering organiseerde rond de *Galatea Kunstprijs* – de prijs voor kunstenaars met een migratieachtergrond – *Ask the artist*. Rondleidingen waarbij bezoekers direct vragen konden stellen aan de kunstenaars. Mohammad Abou Chair (Palestina), Tasha Arlova (Belarus), Vita Buivid (Oekraïne), Natalia Grezina (Oekraïne), Noor Issa (Syrië), Natalia Olhova (Oekraïne), Berkay Tuncay (Turkije) en Marfa Vasilieva (Oekraïne) gingen in gesprek met de bezoekers. Soms in het Engels, soms in hun moedertaal Arabisch of Oekraïens. Dankzij samenwerkingen met opvanglocaties in Dordrecht van het Centraal Orgaan Opvang Asielzoekers (COA), Vluchtelingenwerk

Nederland en ROC Da Vinci College maakten bezoekers voor het eerst kennis met het Dordrechts Museum.

Er ontstonden waardevolle gesprekken, waarin (h)erkenning bij elkaar werd gevonden. En dat allemaal door middel van kunst. Wie er met de *Galatea Kunstprijs* vandoor ging, lees je op pagina 15.

In financiële zin hebben we 2023 wat minder goed afgesloten. Vooral de torenhoge energietarieven speelden ons parten; klimaatinstallaties op onze locaties zijn niet zomaar even uit of een standje lager te zetten natuurlijk. En hoewel we over bezoekersaantallen in 2023 niet te klagen hadden, zijn de daaraan gerelateerde entree-inkomsten toch wat lager dan verwacht. Met hopelijk weer normalere energietarieven in 2024 en nog meer bezoekers die onze collecties, locaties en activiteiten komen bewonderen, hopen we financieel in 2024 weer beter te draaien.

We kunnen natuurlijk niet beloven dat er in 2024 weer een Van Hoogstraten bij komt, maar wat we wel garanderen is dat we bruggen blijven bouwen. Zodat we altijd een gastvrije plek blijven waar iedereen zijn blik kan verruimen.

Femke Hameetman,
artistiek directeur

André Besseling,
zakelijk directeur

1

KENSCHETS

Wij zijn de Dordrechts Museum Organisatie.

Vier blikopeners in één:

Huis Van Gijn, het Regionaal Archief Dordrecht,

Hof van Nederland en het Dordrechts Museum zelf.

We zijn net zo verschillend als onze bezoekers,

maar hebben één ding gemeen: we kijken met ons hart.

Of je nu voor het eerst een archief of museum bezoekt

of er de deur platloopt, uit Dordrecht komt of van ver daarbuiten,

een kleine portemonnee hebt of een grote;

voor ons ben je net zo belangrijk als de collectie die we beheren.

We zijn namelijk – zoals het Dordtenaren betaamt – bruggenbouwers.

Wat wil je, met al dat water om ons heen.

MISSIE EN VISIE

Als oudste stad van Holland heeft Dordrecht door de eeuwen heen een schat aan verhalen verzameld. Over de Eerste Vrije Statenvergadering bijvoorbeeld die hier gehouden werd. Het begin van de gedachte dat je vrij moet kunnen zijn om te denken wat je denkt, te geloven wat je gelooft en te zijn wie je bent. Of over de handelsroutes die in de Middeleeuwen dwars door de stad liepen en waarmee Dordrecht niet alleen kruispunt van goederen, maar ook van culturen en ideeën werd. Dit erfgoed vormt de basis van onze organisatie. We bewaren deze collectie zorgvuldig, voor nu en voor de toekomst en zorgen ervoor, dat iedereen ervan kan genieten.

Door bruggen te bouwen tussen vroeger en nu, tussen verschillende perspectieven, werelden, bezoekers, kunstenaars en meningen. Dat doen we zorgvuldig en samen met jou. Zodat er ruimte ontstaat. Ruimte waarin je kunt verkennen,

dromen, ontdekken, fantaseren. Kortom, ruimte voor verbeeldingskracht. Jouw verbeeldingskracht vergroten is onze drijfveer. Het opent je hart en voedt je hoofd. En met vier gebouwen vol kunst en geschiedenis kunnen we je een overvloed aan veranderende denkbeelden, invalshoeken en ideeën bieden.

We nodigen je uit in onze collectie op zoek te gaan. Te interpreteren, grenzen te verleggen, je te verwonderen, te laten troosten of nieuwe inzichten op te doen. Zo maken we nieuwe verhalen en voorzien we de oude van context. Samen bouwen we bruggen, zodat jij met een frisse blik de wereld in kan kijken.

ORGANISATIE

DORDRECHTS MUSEUM

Het Dordrechts Museum, opgericht in 1842, is een van de oudste musea in Nederland.

De initiatiefnemers stond 'een museum van schilderijen' voor ogen en die ambitie heeft

in 181 jaar verzamelen geresulteerd in een collectie van zes eeuwen schilderkunst van (inter)nationaal niveau.

HOF VAN NEDERLAND

Hof van Nederland is een historisch museum over het belang van Dordrecht voor de geschiedenis van vrijheid in Nederland. Het Hof is een belangrijke plaats van herinnering van onder meer de Eerste Vrije Statenvergadering (1572) en de Synode van Dordrecht (1618-1619).

HUIS VAN GIJN

Huis Van Gijn is een uniek historisch woonhuis, dat de Dordtse bankier en verzamelaar Simon van Gijn bij zijn overlijden in 1922 met inboedel en verzameling naliet aan de Vereniging

Oud-Dordrecht. Het is in 1949 aan de gemeente Dordrecht overgedragen. Het leven rond 1900 van Simon van Gijn, zijn vrouw Cornelia van Gijn-Vriesendorp en hun personeel wordt hier tastbaar: van kelder tot kap.

REGIONAAL ARCHIEF DORDRECHT

Het Regionaal Archief Dordrecht, opgericht in 1885, beheert en verwerft overheids- en particuliere archieven afkomstig uit Dordrecht en diverse regiegemeenten. Voor overheidsarchieven gaat het om een wettelijke plicht, zoals vastgelegd in de Archiefwet en de gemeentelijke archiefverordening. Het archief beschikt bovendien over een uitgebreide collectie beeld-, film- en audiomateriaal en een omvangrijke archiefbibliotheek.

Slaapkamer in Huis Van Gijn
foto Christine Reehorst

2

PROGRAMMERING

IN DE DORDTSE MUSEA WAREN DERTIEN TENTOONSTELLINGEN
EN COLLECTIEPRESENTATIES TE ZIEN

DE KUNST IN DE OPENBARE RUIMTE IS MET
TWEDE HERINNERINGSMONUMENTEN OP DE BEGRAAFPLAATS
ESSENHOF UITGEBREID

DORDRECHTS MUSEUM

Vaste presentatie

Het Dordrechts Museum vertelt in de vaste presentatie thematisch het verhaal van zes eeuwen schilderkunst. In sommige zalen gaan kunstwerken uit verschillende eeuwen een dialoog met elkaar aan. Echt 'vast' is de presentatie niet: aanwinsten en bruikleenverkeer zorgen geregeld voor aanpassingen op zaal.

Willaertswand

In april maakte bovenaan de centrale trap van het Dordrechts Museum het *Huwelijksportret van Johan de Witt en Wendela Bicker* van Natasja Kensmil (1973) plaats voor het wandtapijt *Eigen schuld*. Op het bijna vijf meter brede wandtapijt is te zien hoe het leven van een student met schulden eruit ziet. Met het werk vraagt Mart Veldhuis (1991) aandacht voor

Max Veldhuis, *Eigen schuld*, 2022, textiel, langdurige bruikleen particulier collectie

een probleem dat zeer actueel is: de torenhoge studieschuld die veel studenten de afgelopen jaren opbouwden als gevolg van het leenstelsel uit 2015. Het ambachtelijk geweven tapijt van Veldhuis laat zich 'lezen' als een stripverhaal. Dat past in een lange traditie: op wandtapijten zijn door de eeuwen heen vaak verhalen uitgebeeld en actuele kwesties aangekaart.

Veldhuis' tapijt zit vol serieuze en humoristische details. 'Het laat zien hoeveel ballen je als student hoog moet houden,' zegt Veldhuis die in 2021 afstudeerde. 'Het wandtapijt symboliseert het leven van een student die gebukt gaat onder een steeds groter wordende studieschuld. De totale waarde van mijn eigen studieschuld van €45.879,40 bepaalt uiteindelijk de verkoopprijs van het wandkleed. Het werk is de stem van de pechgeneratie en met het afschaffen van het leenstelsel is het wandkleed een stukje geschiedenis in de tijd geworden.' Tijdens de tentoonstelling is het werk aangekocht door Joke van Veen en Jaap Versteegh die voornemens zijn om het wandtapijt na afloop van een tour langs verschillende culturele instellingen in langdurig bruikleen te geven aan het Dordrechts Museum.

Eind juni werd *Eigen schuld* opgevolgd door de presentatie *Modernisme en mystiek*, waarin twee monumentale schilderijen van Yeşim Akdeniz (1978) centraal stonden. Beide werken zijn onderdeel geworden van onze museumcollectie na een genereuze schenking van galerist Fons Welters die haar werk in een vroeg stadium introduceerde in zijn galerie in Amsterdam. Ze vormen een rijke aanvulling op de vele perspectieven van zes eeuwen schilderkunst in het Dordrechts Museum.

De werken zijn voortgekomen uit een serie schilderijen uit 2004 die gewijd was aan gebouwen en meubels uit het modernisme: de op vernieuwing gerichte naoorlogse kunst. Akdeniz voegt hier mystieke of spirituele motieven aan toe en plaatst het modernisme zo in een groter verband. Links staat het Millard House van architect Frank Lloyd Wright uit 1923, ook wel *La miniatura* genoemd. Het verschijnt als klein en verlaten door mensen gemaakt relikwie op de top van een steile heuvel, tegen een uitgestrekte nachtelijke hemel. Rechts wordt een pastelkleurige, droomachtige omgeving omlijst door de sierlijke – interieurs die Lloyd Wright voor Millard House ontwierp. Beide schilderijen hebben een filmisch karakter en roepen het gevoel op dat er iets staat te gebeuren. Iets onheilspellends? Of juist iets prachtigs? Akdeniz was jarenlang gefascineerd door de radicale omwenteling die de modernistische waarden – rationalisme, efficiëntie, minimalisme en innovatie – teweegbrachten in de 20ste eeuw. Deze schilderijen weer spiegelen haar verlangen om het modernisme te begrijpen, te onderzoeken en er nieuwe betekenis aan te geven.

Yeşim Akdeniz, *Zonder titel*, 2004, acrylverf op doek, 210 × 230 cm, schenking Fons Welters, 2023

PROGRAMMERING TENTOONSTELLINGEN

UMAR RASHID – TWO TONGUES

29 oktober 2022 t/m 5 maart 2023

Dordrechts Museum

Het Dordrechts Museum presenteerde de eerste solo tentoonstelling van Umar Rashid in Nederland. De Amerikaanse kunstenaar wordt internationaal erkend voor zijn fantasierijke schilderijen, tekeningen en multimediamix, waarin hij de geschiedenis van wereldmachten becommentarieert: vol bombarie, geestdrift en bijtende humor. De tentoonstelling liet een overzicht van zijn werk zien van de afgelopen zeven jaar, afkomstig uit particulier bezit uit binnen- en buitenland. Umar Rashid kwam zelf uitgebreid aan het woord in een videoportret en audiotour op zaal.

samenwerking

Gallerie Cokkie Snoei, Umar Rashid

financiering

Dordrechts Museum

Umar Rashid, *De goden zijn onverschillig, maar voeren af en toe menselijke zielen weg om er later over te beslissen. Belegering van het expansieproject Fort Zeelandia vanuit zee door inheemse en Frenglish overvallers. Het hoofddoelwit ontsnapt in een Ferrari en laat de rest achter in een bombardement. Of: aanmeren met een kano terwijl Zwarte en Witte Jezus vol ontzag en ontzetting toekijken*, 2022, acrylverf en spray paint op doek, 152 x 152 cm, bruikleen The Stewart Brothers Collection

Zaaloverzicht Umar Radhid – Two Tongues

REIN DOOL – TEKENAAR

11 december 2022 t/m 21 mei 2023

Dordrechts Museum

In deze tentoonstelling had het Dordrechts Museum de schijnwerper gericht op Rein Dool, een bijzondere hedendaagse kunstenaar die al bijna vijftig jaar woont en werkt in Dordrecht. Hij bouwde een omvangrijk oeuvre op bestaande uit vrije schilderkunst, monumentale portret-opdrachten, grafiek, sculptuur en keramiek. Het fundament onder al zijn werk vormt echter het tekenen, waarvoor Dool al van jongs af aan een zeldzaam talent ontwikkelde.

Dools uitgangspunt zijn de traditionele thema's landschap, portret, stillevens en figuurstuk, maar zijn tekeningen laten een grote verscheidenheid in benadering en werkwijze zien. Toch herken je in elk werk het oog en de hand van de kunstenaar. Verwondering over de wereld, de medemens en zichzelf is wat hem drijft. Om recht te doen aan de grote veelzijdigheid van zijn werk is er voor de tentoonstelling een keuze gemaakt uit tekeningen in privécollecties, het Rijksmuseum, het Dordrechts Museum en uit bezit van de kunstenaar zelf. *Rein Dool – Les dessins* reisde door naar Parijs en was te zien in de Fondation Custodia van 17 juni t/m 17 september 2023.

publicatie

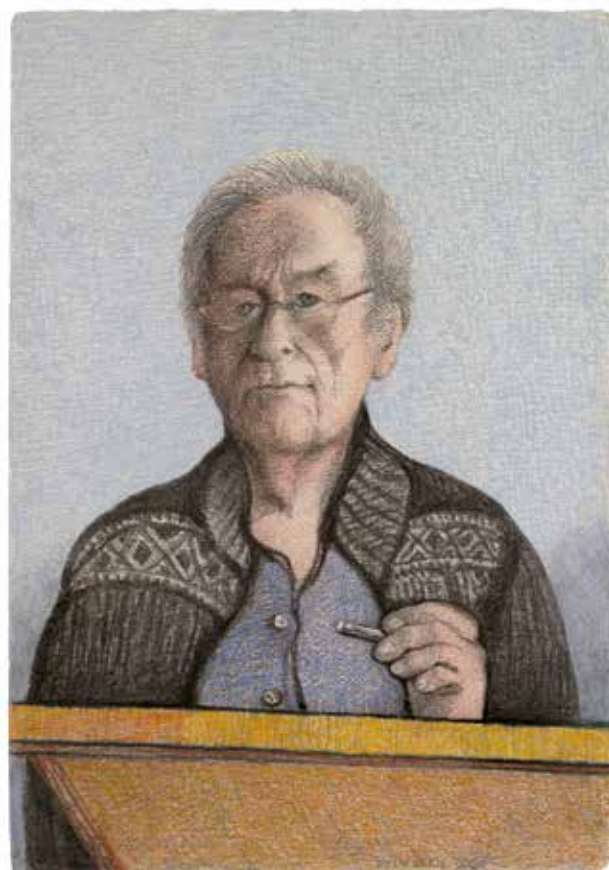
Rein Dool – tekenaar, Huigen Leeflang, 2022
(Dordrechts Museum)

samenwerking

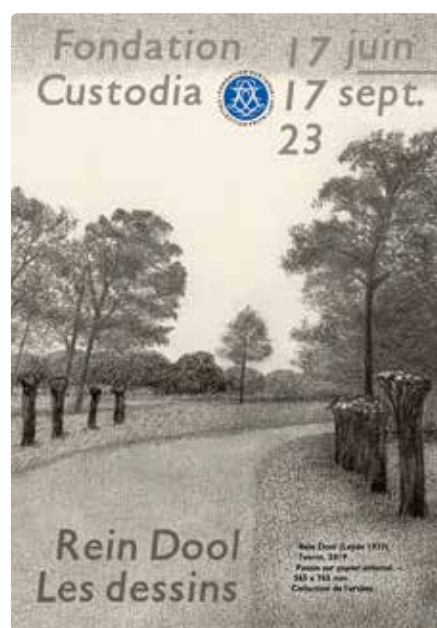
Rein Dool, Fondation Custodia en Rijksmuseum Amsterdam, samengesteld door gastconservator Huigen Leeflang, conservator Rijksprentenkabinet, Rijksmuseum Amsterdam

financiering

Dordrechts Museum

Rein Dool, *Zelfportret*, 2020, houtskool en pastel, 56,5 × 39 cm
bezit kunstenaar

Affiche van *Rein Dool – Les dessins* voor de tentoonstelling in Fondation Custodia in Parijs

HET OOG VAN JAN VETH – SCHILDER EN CRITICUS ROND 1900

12 februari t/m 3 september 2023

Dordrechts Museum

‘Het Dordrechts Museum wijdt een voortreffelijk overzicht aan het werk van Jan Veth. Alles is oogstrelend vormgegeven en deskundig toegelicht. Als dit geen hernieuwde interesse in de enorm getalenteerde portretschilder weet aan te wakkeren, zal niets dat doen.’

- de Volkskrant ***

Het oog van Jan Veth was de eerste grote overzichtstentoonstelling sinds 1950 rondom de schilder en schrijver Jan Veth (1864-1925). Veth werd in Dordrecht geboren en heeft altijd een band gehouden met de stad. Het museum bezit de grootste collectie van werken van Jan Veth in Nederland. Door de nauwe band van Veth met Dordrecht en de grote collectie schilderijen en andere werken was het Dordrechts Museum de uitgesproken plek voor deze tentoonstelling.

In de tentoonstelling (en begeleidende publicatie) stond het oog van Jan Veth centraal. Zijn eigen woorden in brieven en kritieken vormden de rode draad. Door de hele tentoonstelling was Jan Veth aan het woord. De bezoeker leefde mee met hoe de schilder-criticus op zoek was naar een positie binnen de tumultueuze avant-garde en uiteindelijk de rust vond als gerespecteerd portretschilder en bevlogen kunstbepleiter.

Zowel van de pers als van de bezoekers kreeg de tentoonstelling lovende kritieken. Zoals een bezoeker zegt: ‘Ik geloof dat ik nog nooit zo in de schilder ben gekropen met zijn twijfels en bedenkingen.’ De tentoonstelling stond in de eindejaarstop 20 van de *NRC*.

publicatie

Het oog van Jan Veth, 2023 (Waanders Uitgevers)

samenwerking

Adviesgroep: Fusien Bijl de Vroe, Rudi Ekkart en Claire van den Donk

financiering

het Cultuurfonds, Von Brucken Fock Fonds, Jaap Harten Fonds, M.A.O.C. Gravin van Bylandt Stichting, J.E. Jurriaanse Stichting, Dordrechts Museum

Tentoonstelling *Het oog van Jan Veth*

PROGRAMMERING TENTOONSTELLINGEN

Tentoonstelling *Het oog van Jan Veth*

ANDERE OGEN – GEZICHTEN UIT DE COLLECTIE DORDRECHT

18 februari t/m 21 mei 2023

Dordrechts Museum

Welke verhalen gaan schuil achter de kunstwerken in een museum? Het Dordrechts Museum vroeg het de nieuw aangestelde artistiek directeur, Femke Hameetman en twintig van de medewerkers. Dat leverde bijzondere inkijkjes op. In *Andere ogen* schitterden niet alleen de collectiestukken, maar ook de persoonlijke verhalen van de museummedewerkers die ze uitkozen. Dit nodigde de bezoeker uit om vanuit een ander perspectief naar kunst te kijken. De verhalen werden met behulp van foto's en video in de tentoonstelling geïntegreerd.

samenwerking

Medewerkers van de Dordrechts Museum Organisatie

financiering

Dordrechts Museum

Floormanager Jan Wor met een zilveren strooibus, vervaardigd door Adriaan Wor in 1704

Foto Jan: Studio Roodenburch

Tentoonstelling *Andere ogen* met vooraan de keuze van winkelmanager Conny-Joanna van Klink, *Portret van Coosje*

PROGRAMMERING TENTOONSTELLINGEN

GALATEA KUNSTPRIJS 2023

25 maart t/m 3 september 2023

Dordrechts Museum

Het jaar 2023 markeerde de start van een samenwerking tussen het Dordrechts Museum en de Galatea Foundation, een stichting opgericht om kunstenaars met een recent migratieverleden te ondersteunen om hun kunstenaarspraktijk in Nederland voort te zetten. Voor de oeuvreprijs en tentoonstelling werden acht kunstenaars genomineerd: Berkay Tuncay, Natalia Grezina, Mohammad Abou Chair, Marfa Vasilieva, Natalia Olhova, Noor Issa, Tasha Arlova en Vita Buivid. Door middel van videoportretten en een hand-out werd het persoonlijke verhaal van deze kunstenaars benadrukt.

De jury koos unaniem voor de beeldend kunstenaar Natalia Grezina; de publieksprijs werd uitgereikt aan Marfa Vasilieva.

Marfa Vasilievaa, *Kin*, 2019

[samenwerking](#)

Galatea Foundation

[financiering](#)

Galatea Foundation, Dordrechts Museum

Tentoonstelling Galatea Kunstprijs

A ROOM WITH A VIEW – NIEUWE VENSTERS OP HET DAGELIJKS LEVEN

24 juni 2023 t/m 14 januari 2024

Dordrechts Museum

In deze tentoonstelling maakten bezoekers kennis met zes jonge, internationale ontwerpers. Bruno Baietto, Teresa Fernández-Pello, Clara Schweers, Ceola Tunstall-Behrens, Alex Werth en Te-Yen Hsu combineerden in deze tentoonstelling hun eigen werk met voorwerpen en kunstwerken die ze kozen uit de rijke collecties van de Dordtse musea. Van schilderijen en archeologische vondsten tot zilver, glas, een speelautomaat en een kamer uit een poppenhuis. Met de combinatie van oud en nieuw schiepen ze een bijzondere wereld, waarin ze hun visie op thema's uit het dagelijks leven deelden. Welke waarde kennen we toe aan de voorwerpen die we dagelijks gebruiken?

Hoe duurzaam en hoe 'maakbaar' is onze alledaagse omgeving? Hoe behouden we wat we belangrijk vinden?

De verrassende installaties van het ontwerperscollectief zetten je aan het denken. Maar dat niet alleen: deze tentoonstelling nodigde bezoekers vooral uit te ontdekken, te kijken, te luisteren en te doen. Gedurende drie dagen per week was een ontwerper op zaal aanwezig om mee in gesprek te gaan of een workshop te geven.

[samenwerking](#)

Bruno Baietto, Teresa Fernández-Pello, Clara Schweers, Ceola Tunstall-Behrens, Alex Werth en Te-Yen Hsu

[financiering](#)

Mondriaan Fonds, Dordrechts Museum

Tentoonstelling *A Room with a View*

EVELYN TAOCHENG WANG –

HET LICHT IS ROND

17 september 2023 t/m 17 maart 2024

Dordrechts Museum

‘Van de expositie *Het licht is rond*, over licht, kleur en schoonheid, van Evelyn Taocheng Wang in het Dordrechts Museum word je een genereuzer mens.’

– NRC *****

‘Van China tot de VS en van Vermeer tot leniemienie: Evelyn Taocheng Wang verbindt ze op oogstrelende wijze.’

– de Volkskrant ****

Het Dordrechts Museum presenteerde op de tentoonstelling *Evelyn Taocheng Wang – Het licht is rond* nieuw werk in een ruimtelijke installatie, in nauwe samenwerking met de kunstenaar. Evelyn Taocheng Wang (1981) combineert Aziatische schilder- en kalligrafie-tradities met Westerse schilderkunst. Ook maakt ze installaties, foto- en videoperformaties. Terugkerend thema in haar werk is het leven in verschillende talen en culturen.

Evelyn Taocheng Wang is geboren in China en woont momenteel in Rotterdam. Ze studeerde zowel in Azië als in Europa en exposeert wereldwijd. Binnen Nederland is Wang bekroond met de *de Volkskrant* Beeldende Kunst Prijs (2016), de ABN AMRO Kunstprijs (2019) en de Dolf Henkes Prijs (2019); in Duitsland met de Dorothea von Stetten Preis (2019). In 2024 zal haar werk te zien zijn op de Biënnale van Venetië.

Wat is je bestemming, je plaats in de wereld en je eigen invloed daarop? Vragen over het lot

en de gevolgen van migratie en globalisering komen verhuld aan de oppervlakte. Ondanks de actuele scherpste is het werk van Wang een toonbeeld van elegantie, vaak met een vleugje humor. Ze speelt met het idee van identiteit als veelzijdig fenomeen en verbindt haar persoonlijke ervaringen aan gedachten en ideeën over kunst en kunstgeschiedenis. Wang geeft met een reeks recente schilderijen een vervolg aan het meditatieve lijnenspel van Agnes Martin (1912-2004). Haar ode aan deze beroemde minimalistische schilder is tegelijk een respectbetuiging, een persoonlijke toeëigening en een actualisering. Het abstracte raster wordt bij Wang een raamwerk, dat ook ruimte biedt aan figuratie: dichtregels en stillevens, zoals een handvol mandarijnen, geschilderd in de traditie van het Chinese realisme. De tentoonstelling stond in de eindejaarstop 20 van de *NRC* en de eindejaarstop 10 van de *Volkskrant*.

samenwerking

Galerie Fons Welters

financiering

Dordrechts Museum

Bezoeker voor *Tangerines on Imitation of Agnes Martin*, 2022, acryl op doek, 185 × 185 cm, courtesy Galerie Fons Welters
foto Aad Hoogendoorn

Evelyn Taocheng Wang, *Dutch Window, Chance*, 2023
olieverf op doek, 100 × 80 cm, courtesy the artist;
Antenna Space, Shanghai; Carlos/Ishikawa
foto Aad Hoogendoorn

**KISS MY SOUL – HEMELSE & AARDSE LIEFDE
IN DE HEDENDAAGSE KUNST**

15 oktober 2023 t/m 3 maart 2024

Dordrechts Museum

‘KISS MY SOUL toont de liefde in alle vormen en kleuren.’

– de Volkskrant ****

‘Tachtig soms ontroerende, erotische en poëtische werken.’

– NRC ****

Onder de titel *KISS MY SOUL – Hemelse & aardse liefde in de hedendaagse kunst* toonde het Dordrechts Museum een tentoonstelling over de verbeelding van de liefde anno nu. Meer dan 75 werken van 30 kunstenaars gaven een overzicht van de beeldende kunst in de 21ste eeuw, uitbundig en met een warm kloppend hart. Van lichaamslust tot moederliefde, van liefdesverdriet tot ouderliefde, van broederliefde tot liefdesrouw. De groepstentoonstelling bood een mix van internationaal bekende kunstenaars zoals Marlene Dumas en Tracey Emin, naast aanstormend talent zoals Tanja Ritterbex en Charlott Weise.

Bron van inspiratie voor de tentoonstelling was het schilderij *De hemelse en aardse liefde* (1850) van Ary Scheffer, een publieks-

favoriet uit de collectie van het Dordrechts Museum. Het werk van Scheffer toont de liefde als tweegezicht, geestelijk versus lichamelijk. *KISS MY SOUL* liet zien hoe de liefde in de 21ste eeuw wordt verbeeld met vele nuances tussen hemel en aarde: vrij van rolpatronen, in een regenboog van hartstochten.

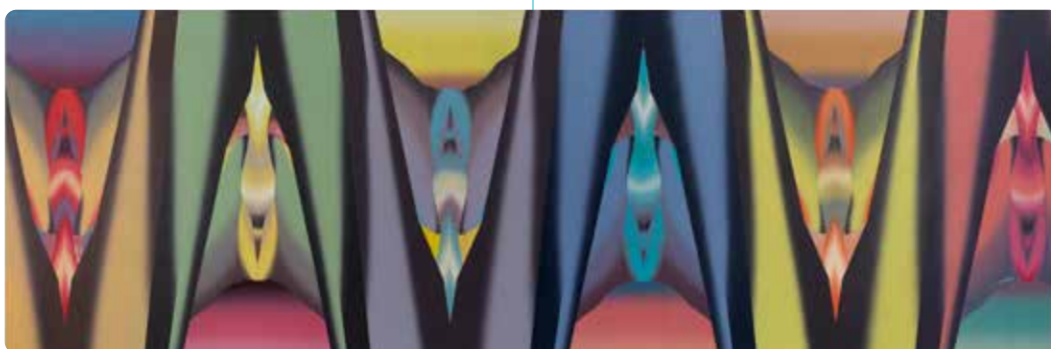
KISS MY SOUL maakte het veranderende en dynamische karakter van de liefde zichtbaar. Aan de hand van zes hoofdstukken over de liefde liep de bezoeker door het hedendaagse liefdeslandschap. Onderweg omarmd door werk van Sadik Kwaish Alfraji, Gijs Assmann, Melanie Bonajo, Marlene Dumas, Paul van der Eerden & Romy Muijers, Tracey Emin, Hadassah Emmerich, Ferdi, Vera Gulikers, Andrea Eva Györi, Raquel van Haver, Natasja Kensmil, Bas Kusters, Juul Kraijer, Kalliopi Lemos, Kim van Norren, Navid Nuur, Femmy Otten, Kevin Osepa, Tanja Ritterbex, Maria Roosen, Charlotte Schleiffert, Koes Staassen, Lily van der Stokker, Koen Taselaar, Emma Talbot, Helen Verhoeven, Henk Visch, Charlott Weise en Ina van Zyl.

samenwerking

De Groene Amsterdammer – speciale uitgave

financiering

Mondriaan Fonds, het Cultuurfonds, Dordrechts Museum

Haddasah Emmerich, *Bodyshape*, 2019, c-print op canvas
foto Ruud Baan

PROGRAMMERING TENTOONSTELLINGEN

Tentoonstelling *KISS MY SOUL*

HOF VAN NEDERLAND

vaste presentatie

Hof van Nederland is een historisch museum in een rijksmonument, in de 13de eeuw gebouwd als Augustijnenklooster. Het staat midden in de historische binnenstad van Dordrecht en is sinds 2015 een museum. In dit gebouw vond in 1572 de Eerste Vrije Statenvergadering plaats: een belangrijke daad van opstand, met verstrekkende gevolgen voor de geschiedenis en de vorming van ons land.

In Hof van Nederland wordt een verhaal verteld waarin iedereen zich kan herkennen. Een verhaal, dat geïnspireerd is op de geschiedenis van het gebouw zelf en een verhaal dat gaat over vrijheid en verdraagzaamheid. Universele thema's die altijd, overal en voor iedereen relevant zijn. In Hof van Nederland zie je wat we in de loop van de tijd onder vrijheden verstonden, wie in het verkrijgen ervan een rol speelden en hoe we samen onze vrijheid vormgeven – vroeger en nu. Door de hele presentatie heen wordt de bezoeker uitgenodigd om stil te staan bij actuele vragen rondom vrijheden en om over de gemaakte keuzes met elkaar in gesprek te gaan.

Nederlanders zien vrijheid als een van de belangrijkste verbindende waarden in de samenleving. Tegenwoordig gaat het vaak om persoonlijke vrijheid; om te geloven wat je gelooft, te denken wat je denkt en te zijn wie je bent. Vroeger ging het ook om onafhankelijkheid van anderen, vrijheid van godsdienst, eigen wetten kunnen maken en meedenken in het bestuur. Vrijheid is veelkleuriger en minder vanzelfsprekend dan je misschien denkt.

De basis van de vertellingen in Hof van Nederland is altijd de historische Collectie Dordrecht, verteld vanuit verschillende perspectieven, met een link naar het heden. De tijdelijke presentatie in de Emancipatiezaal wisselt halfjaarlijks en is thematisch van opzet.

In 2023 stond het thema *Vrouwenemancipatie* centraal. Pas vanaf de 19de eeuw ontstonden in Nederland meer mogelijkheden voor emancipatie van bepaalde gemarginaliseerde groepen, zoals andersdenkenden en vrouwen. Sinds kort ontstaat ook meer ruimte voor verhalen uit het koloniale verleden. Samen vertellen deze stemmen over een gedeeld verleden, waarin de vrijheid van de een vaak de onvrijheid van de ander betekende.

Meisjes van de Victoria-fabriek (detail)
foto Regionaal Archief Dordrecht

DORDTENAREN – EUREKA!

7 oktober 2023 t/m 29 september 2024

Hof van Nederland

Binnen de serie *Dordtenaren*, een initiatief van het Regionaal Archief Dordrecht, kiezen we elk jaar een nieuw thema. Dit jaar is het thema *Eureka*, aansluitend op het thema van de Maand van de Geschiedenis in 2023. In de tentoonstelling staan verschillende Dordtse uitvinders, ontdekkingen en vernieuwingen uit verschillende eeuwen centraal. Door middel van lezingen en workshops biedt het onderwerp bovendien de mogelijkheid de wetenschap positief onder de aandacht te brengen in een tijd dat ze ook onder vuur ligt.

financiering

Dordrechts Museum

Tentoonstelling *Eureka!* in Hof van Nederland

**NICO PARLEVLIET –
TUGU MALUKU**

26 mei 2023

De Dordtse beeldend kunstenaar Nico Parlevliet heeft in nauwe samenwerking met de Molukse gemeenschap van Dordrecht een herinneringsmonument ontworpen: een keramische schaal geplaatst op een ruwe natuursteen. Op de rand aan de binnenkant van de schaal is tweetalig de tekst *Sejarah* gegraveerd: *Op de golven van de geschiedenis*. Op de bodem zijn in reliëf de Molukse eilanden te zien in een azuurblauwe zee. Het monument heeft als titel *Tugu Maluku*, ofwel Moluks monument en is een eerbetoon aan de eerste generatie Molukkers in Dordrecht. Het monument is op 26 mei op de begraafplaats Essenhof onthuld.

Theun Okkerse, *Altijd gevangen, nooit bevrijd*, 2023

**THEUN OKKERSE –
ALTIJD GEVANGEN, NOOIT BEVRIJD**

7 juli 2023

In januari 1942 bezette het Japanse leger voormalig Nederlands-Indië. Jaarlijks op 15 augustus herdenkt Nederland de slachtoffers van de Japanse bezetting. Het monument *Altijd gevangen, nooit bevrijd* is een eerbetoon aan deze slachtoffers en aan de huidige generaties die het leed van toen nog altijd voelen en met zich meedragen.

Om de Indische gemeenschap in Dordrecht de mogelijkheid te bieden om stil te staan bij de geschiedenis, is op 7 juli op begraafplaats Essenhof een herdenkingsmonument onthuld. Het is ontworpen door de Dordtse kunstenaar Theun Okkerse en gaat in op het thema *Altijd gevangen, nooit bevrijd*. Deze woorden vatten goed samen wat er in de Nederlands-Indische gemeenschap wordt gevoeld. De buitenkant van het ontwerp is een strook van de globe, waarin Nederlands-Indië en Nederland vallen. Aan de binnenkant zijn de woorden *Altijd gevangen, nooit bevrijd* te lezen. Doordat de tekst aan de binnenzijde is geplaatst, wordt de betekenis ervan extra benadrukt. Het ontwerp nodigt uit tot gesprek.

Vera Andreas, Stichting Indisch Dordrecht: 'Dit monument is er voor iedereen die in Nederlands-Indië om het leven is gekomen tijdens de Tweede Wereldoorlog. Nu hebben wij een plek om bij elkaar te komen en 15 augustus 1945, het einde van de oorlog in Nederlands-Indië, te herdenken.'

BEELDEND KUNSTLOKET

In 2023 hebben er twee commissie-vergaderingen plaatsgevonden, waarin twintig subsidieaanvragen van professioneel beeldend kunstenaars uit Dordrecht zijn beoordeeld en waarvan 18 aanvragen zijn toegekend. In 2022

Anja de Jong®, *Waterberichten*, foto, 2023

is de Subsidieregeling culturele huurprijs gemeentelijke ateliers Dordrecht in werking getreden. In 2023 heeft één kunstenaar van deze regeling gebruikgemaakt en een atelier-subsidie gekregen, waarmee de atelierhuur lager en betaalbaar werd.

STADSKUNSTENAAR

Anja de Jong, eind 2021 aangesteld als stads-kunstenaar, heeft in 2023 haar beeldend onderzoek voortgezet naar hoe Dordrecht omgaat met de existentiële dreiging door klimaatverandering. Haar foto's tonen het gevecht met water en de ingrepen die worden gedaan om het water tegen te houden. De eindresultaten worden in 2024 tentoongesteld in de Kunstkerk in Dordrecht.

Anja de Jong®, *Waterberichten*, foto, 2023

3

COLLECTIES

DE COLLECTIE DORDRECHT IS VERRIJKT MET RUIM 200 KUNSTOBJECTEN

39 SCHILDERIJEN EN ENKELE HONDERDEN WERKEN OP PAPIER
ZIJN GERESTAUREERD OF GECONSERVEERD

ER ZIJN DIVERSE PROJECTEN IN HET KADER VAN DE
COLLECTIEREGISTRATIE OPGEZET

AANWINSTEN

De Dordrechts Museum Organisatie verzamelt om de bestaande collectie te verrijken, om deze inhoudelijk in perspectief te kunnen plaatsen en op die manier in beweging te laten zijn. Het gefundeerd uitbreiden van de collectie is een van onze kerntaken. Dankzij collectiegroei worden nieuwe verhalen verteld en blikken geopend of verruimd. Er wordt niet alleen gekeken naar aanvullingen op de Collectie Dordrecht, maar er wordt ook gelet naar de wijze waarop verwervingen zich verhouden tot de Collectie Nederland.

In 2023 konden er via aankopen, schenkingen en langdurige bruiklenen ruim 200 kunstobjecten aan de collectie worden toegevoegd (zie bijlage). Aankopen worden gefinancierd dankzij de steun van verschillende fondsen en particulieren. Een van de hoogtepunten was de aankoop van een monumentaal perspectiefstuk van de Dordtse Rembrandt-leerling Samuel van Hoogstraten (1627-1678) *Lezende jongeman in een renaissancepaleis*. Van Hoogstraten was een pionier op het gebied van gezichtsbedrog (trompe l'oeil) en optische experimenten;

De nieuwe aanwinst van Samuel van Hoogstraten op zaal gepresenteerd

dit werk is een levensgroot en bedrieglijk echt doorkijkje. Op ingenieuze en virtuoze wijze heeft Van Hoogstraten een optische illusie gecreëerd met prachtige details, zoals de sleutel die voor het grijpen hangt en het waakzame hondje op de voorgrond. Dankzij de steun van velen, onder andere het Mondriaan Fonds (waaronder een bijdrage uit het Nationaal Aankoopfonds), de Vereniging Rembrandt (mede dankzij haar Caius Fonds, Themafonds 17de-eeuwse schilderkunst en VriendenLoterij Aankoopfonds), de Stichting Bedrijfsvrienden Dordrechts Museum (BDM), de gemeente Dordrecht, verschillende bedrijven en particulieren kon deze lang gekoesterde wens van het museum in vervulling gaan. Met deze aanwinst beheert het Dordrechts Museum de grootste en meest veelzijdige collectie werken van Van Hoogstraten ter wereld.

De collectie 19de-eeuwse schilderkunst is onder andere uitgebreid met twee tuingezichten van Margo Tholen (1870-1911) en Jan Veth

Strooivazen, vervaardigd door zilversmid Johannes Keeman, 1793-1794

(1864-1925). Met steun van het Mondriaan Fonds werd de deelcollectie hedendaagse kunst verrijkt met werken van onder andere Evelyn Taocheng Wang (1981), Koes Staassen (1985) en Emma Talbot (1969). 2023 was ook een bijzonder jaar in het kader van particuliere schenkingen. Zo hebben we enkele sleutelwerken uit het oeuvre van Reinier Lucassen (1939), afkomstig uit drie verschillende particuliere collecties, aan onze collectie mogen toevoegen, als schenkingen en 'promised gifts'.

Tabakspot, vervaardigd door zilversmid Dirk Wor, 18de eeuw

De collectie van Huis Van Gijn is uitgebreid met enkele spectaculaire voorbeelden van Dordts zilver, zoals een bijzonder strak uitgevoerde tabakspot van de 18de-eeuwse zilversmid Dirk Wor (circa 1696-1745) en twee strooivazen van Johannes Keeman (1764-voor 1819) uit 1793-1794. Dankzij de Amsterdamse Stadsbank van Lening werd er bovendien een zilveren tafelbel uit 1759 van Hendrik Logger (1758-circa 1800) aan ons overgedragen. Met dank aan het legaat van Ad Breevaart kon een prachtig 19de-eeuws poppenhuis aangekocht worden.

Achter de verwerving van een dekselvaas schuilt een bijzonder verhaal. In 2022 kocht Huis Van Gijn een zeer zeldzaam driedelig kaststel van de Dordtsche Kunstpotterij (DKP) uit 1903-1908 met daarop de familiewapens van Van Rechteren-Limpurg en Van den Santheuvel. Dit paar trouwde in 1887 in Dordrecht en nam later hun intrek in de Rozenhof. Een jaar na deze aankoop kwam onverwachts een vierde onderdeel van het betreffende kaststel op de markt, dat eveneens door ons verworven is.

In 2023 is de collectie van het Regionaal Archief Dordrecht met ongeveer 75 strekkende meter gegroeid. Het betreft zowel overheids- als particuliere archieven uit Dordrecht en de regiogemeenten, waarmee een dienstverleningsovereenkomst is gesloten. Daarnaast zijn ook de beeldcollectie, de archiefbibliotheek en de collecties bewegend beeld en geluid met honderden objecten verrijkt.

Voor de Collectie Archeologie betreft de meest bijzondere overdracht een aanvulling op een eerdere (gedeeltelijke) overdracht in 2022 met vondsten uit de Romeinse Tijd, van een opgraving uit 2020 op het Gezondheidspark. Het gaat om keramiek, metaalvondsten, waaronder drie fraaie geëmailleerde mantelspelden en dierlijk bot, onder andere een deel van een elandgewei. Uit de Middeleeuwen is een bijzondere ronde mantelspeld toegevoegd. Daarnaast heeft de Archeologische Werkgemeenschap Nederland, Afdeling Lek- en Merwestreek vondsten en documentatie van een onderzoek uit de jaren 97 en 98 overgedragen. De vondsten zijn gedaan op de locatie van de voormalige buitenplaats Amstelwijck, in 1661 gebouwd in opdracht van Hendrick Trip (1607-1666). Het gaat om tientallen min of meer complete borden en andere keramiekvormen, naast enkele metaal- en glasvondsten.

Romeinse mantelspelden (fibulae)

Uit een particuliere schenking zijn circa 30 archeologische vondsten van de buitenplaats Amstelwijck toegevoegd. Het gaat onder meer om 17de-19de-eeuws keramiek. Daarnaast zijn er enkele metaalvondsten gedaan, waaronder een 17de- of 18de-eeuws zuinigje van messing (een taps toelopend buisje om het laatste eindje van de kaars in de kandelaar op te laten branden). Verder behoort een leren damesmuiltje uit de periode 1675-1750 tot de bijzondere vondsten. Een van de vondsten die ongetwijfeld tot de persoonlijk inventaris van de familie behoorde, is een fragment van een bijzonder pronkstuk: een vleugelglas (*façon de Venise*), dat gedateerd kan worden in de 17de eeuw.

Leren damesmuiltje, 17de of 18de eeuw

BRUIKLENEN

Er werden objecten in kortdurend bruikleen gegeven aan museale instellingen in binnen- en buitenland, waaronder het Zeeuws Museum, Centraal Museum, Nationaal Onderwijsmuseum, Kunsthal KAdE, Krona Museum, Allard Pierson, Musée Félicien Rops en Château de Compiègne. Een uitzonderlijk omvangrijk bruikleen werd toegezegd aan Museum Barberini te Potsdam: schilderijen van 19de-eeuwse meesters Marie Bilders-Van Bosse, Hendrik Willem Mesdag,

Willem Roelofs, Anton Mauve, Willem Witsen, Willem Maris, Willem de Zwart, Johan Barthold Jongkind en Willem Bastiaan Tholen schitterden van 8 juli t/m 22 oktober 2023 in de tentoonstelling *Wolken und Licht: Impressionismus in Holland*.

Daarnaast werden contracten van een groot aantal langdurige bruiklenen in ons beheer verlengd, waaronder een omvangrijk bruikleen van het Rijksmuseum (met daarin onder andere Rembrandt van Rijns *Verloochening van Petrus* uit 1660) en het schilderij *IJsgezicht bij Dordrecht* van de Dordtse kunstenaar Abraham van Calraet (1642-1722), dat bij ons te gast is vanuit The National Gallery in Londen.

Bij de archeologische collectie was sprake van 46 uitgaande bruiklenen naar het Archeologiehuis in Alphen aan den Rijn ten behoeve van de tentoonstelling *Strijd in de Graventijd* (17 mei t/m 1 november 2023). Daarnaast zijn er delen van wapenhandschoenen en een onderarmbeschermer van gehard leer uitgeleend aan het vernieuwde Schoenenkwartier in Waalwijk (*De magie van cuir boulli*, 31 oktober 2023 t/m 1 april 2024).

Deel van wapenhandschoen

Bovendien is een langdurig bruikleen aan het Rijksmuseum van Oudheden (RMO) in Leiden verlengd. Het gaat om 30 archeologische vondsten uit Dordrecht in de vaste opstelling van het RMO. Voor een semipermanente tentoonstelling van het RMO is de bruikleen van een 14de-15de-eeuws leren kinderschoentje verlengd tot 1 juli 2026.

Ook voor de referentiecollectie dierlijk bot van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed in Amersfoort is een langdurig bruikleen vernieuwd voor zestien botten van (bijzondere) dieren, waaronder twee schedeltjes van waarschijnlijk 16de-eeuwse kapucijnaapjes, afkomstig van een opgraving in de jaren 75 en 76 aan de Heer Heymansuysstraat. Tevens kwamen enkele skeletelementen van dieren retour naar Dordrecht, waaronder enkele (fragmenten van) priksleetjes, gemaakt van paardenkaken en twee Sint Jacobsschelpen, ook wel pelgrimschelpen genoemd. Uit de erin geboorde gaatjes blijkt dat ze zijn gedragen.

Een van de gevonden Sint Jacobsschelpen

De schelpen werden in 1982 gevonden in graven op het middeleeuwse kerkhof van het Minderbroederklooster op de hoek Voorstraat – Visstraat. Tenslotte zijn er ten behoeve van isotopen- en DNA-onderzoek bruiklenen verstrekt aan de Vrije Universiteit Amsterdam en het Leiden University Medical Center (menselijke gebitselementen).

RESTAURATIE EN CONSERVERING

In 2023 werden vier schilderijen volledig gerestaureerd. In het eigen atelier werden behandeld: *Portret van mevrouw Cornelia Marjolin, geboren Scheffer op 19-jarige leeftijd* van Ary Scheffer (1795-1858) uit 1849,

Restauratie van *De teekenaars* van Henriëtte Ronner-Knip

Théodore Gudins (1802-1880) *Zee bij storm-achtig weer* uit 1844 en *Bergachtig landschap*, toegeschreven aan Dionys Verburg (1655-1722). Laatstgenoemde restauratie wordt voltooid in 2024. *De teekenaars* van Henriëtte Ronner-Knip (1821-1909) werd extern gerestaureerd dankzij een ruimhartige bijdrage van het VDM Restauratiefonds. Daarnaast werden scheuren hersteld in het doek van *Atelier* (1947) van Geer van Velde (1898-1977) en in *Studie voor de portretten van twee dochters van Gravin d'Estudt de Tracy* van Ary Scheffer (1795-1858).

Tot slot zijn er op 33 schilderijen kleine behandelingen toegepast, zowel ten behoeve van eigen collectiepresentaties als externe bruiklenen. Het betrof onder andere het maken van achterkantbeschermingen, (beter) inlijsten,

lijstreparaties, het consolideren van losse verf en het verwijderen van oppervlaktevuil. Op twee externe locaties, te weten het stadhuis van Dordrecht en Musée de la Vie Romantique in Parijs zijn periodieke conditiechecks uitgevoerd bij onze langdurige bruiklenen aldaar.

In het papierrestauratieatelier werden enkele honderden werken op papier geconserveerd, gerestaureerd, opgezet en ingelijst. Het betrof met name voorbereidingen ten behoeve van verschillende tentoonstellingen in het Dordrechts Museum die dit jaar uitzonderlijk veel werken op papier bevatten. Daarnaast werden twee seizoenpresentaties voor de ladekast in Huis Van Gijn voorbereid en verschillende collectiewissels voor

Hof van Nederland: de semipermanente collectiepresentatie en de tijdelijke tentoonstelling *Dordtenaren – Eureka!*. 21 werken op papier ondergingen uiteenlopende behandelingen, met name tapeverwijdering, scheurherstel en droogreiniging. Hieronder bevonden zich enkele recente verwervingen op papier, zoals tekeningen van Ilja Gigoshvili en Hans Petri. Tot slot zijn enkele boeken herverpakt en meerdere jaargangen van *Wendingen* geconserveerd en omgepakt.

Voor de collectie van Huis Van Gijn is een Friese staartklok extern gerepareerd en schoongemaakt, evenals een wasmeubel en twee laatjes. Ook is de zitting van een 18de-eeuwse iepenhouten stoel hersteld.

Restauratie van het schilderij van Théodore Gudin
Zee bij stormachtig weer

In 2023 is er opnieuw archeologisch schoeisel naar een externe restaurator in Zwitserland gegaan. Het zijn elf (gedeeltelijke) schoenen gerestaureerd en gemonteerd op voeten van foam. Het gaat om 14de- en 16de-eeuws schoeisel.

Bij het Regionaal Archief Dordrecht is sprake van doorlopende conservering. Met behulp van een grote groep vrijwilligers is ongeveer honderd strekkende meter archief geconserveerd en verpakt in zuurvrije omslagen en dozen. Daarnaast zijn de volgende projecten voortgezet: de unica uit de Gemeentelijke Prentverzameling restaureren en opnieuw opzetten en een groot aantal geschonken bijbels van een passende, beschermende doos voorzien. In het kader van conservering en digitalisering zijn in 2023 ongeveer 20.000 foto's, affiches, kaarten en

In Zwitserland gerestaureerde hoge schoen
foto Lukas van den Heuvel

prenten opgenomen, bewerkt en via de beeldbank op de website beschikbaar gesteld.

COLLECTIEREGISTRATIE

Registratie van de Collectie Dordrecht volgens vaststaande richtlijnen in ons collectiemanagementsysteem is van vitaal belang om adequaat collectiebeheer en -behoud te kunnen garanderen. De werkzaamheden bestaan uit een combinatie van retro-invoer en nieuwe registratie van objectinformatie. Ook vinden regelmatig standplaatscontroles plaats, bijvoorbeeld in het kader van tentoonstellingen en bij wijzigingen in de vaste presentatie. Daarnaast is een aantal specifieke registratieprojecten voortgezet, zoals het structureel nalopen en aanvullen van de registratie van de collectie van Huis Van Gijn (met name de deelcollectie speelgoed). Ook de collectie bouwhistorie is in 2023 volledig geregistreerd.

In 2023 is ongeveer 75 strekkende meter aan overheids- en particuliere archieven beschreven en daarmee toegankelijk gemaakt via de website van het Regionaal Archief Dordrecht. Een grote groep vrijwilligers is doorgegaan met het nader ontsluiten van de gezinskaarten en de notariële akten van Dordrecht. Met inzet van vrijwilligers en de commentaren van bezoekers van de beeldbank zijn weer vele afbeeldingen beschreven en daarmee beter toegankelijk gemaakt.

Ten aanzien van de nulmeting uit 2018 is met betrekking tot de registratie van archeologische hout-, glas-, textiel- en metaalvondsten uit de overdracht (2011) van het provinciaal depot (opgravingen door de Rijksdienst voor Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB) van voor

1995) weinig vooruitgang geboekt, mede door de overdracht en verwerking van recente opgravingen die voorrang kregen. De metaalvondsten uit de overdracht van het provinciaal depot zijn inmiddels gefotografeerd, maar nog niet ingevoerd. De bijzondere leervondsten – met name mes- en dolkscheden en schoeisel – zijn wel grotendeels ingevoerd en ook gefotografeerd. Daarnaast zijn honderden reeds geregistreerde objecten, uit gemeentelijke opgravingen na 1995 voorzien van foto's.

Van 37 archeologische onderzoeken, merendeels uitgevoerd door het Vakteam Erfgoed van de gemeente Dordrecht, zijn de digitale onderzoeksgegevens gedeponeerd in het e-depot DANS

datastation. Aan het Stadsdepot, Collectie Archeologie, is daarvan een e-license overhandigd. De analoge onderzoeksdossiers zijn verwerkt in de database en opvraagbaar voor onderzoekers en andere geïnteresseerden.

STADSDEPOT

In 2023 is de registratie van de museale en archeologische objecten die op tijdelijke locaties in het pand opgeslagen waren nagenoeg afgerond, zodat deze objecten een definitieve standplaats hebben kunnen krijgen en de ruimtes hun oorspronkelijke functie weer kunnen vervullen. De quarantaine- en ompakruimtes van de museale en archeologische collecties zijn hierdoor vrijwel leeg.

Opslag van leren objecten in het Stadsdepot
foto Lukas van den Heuvel

De collecties die daar tijdelijk ondergebracht waren, zijn geregistreerd, gebarcodeerd, gefotografeerd en verplaatst naar verschillende, definitieve depotlocaties. Ook de loods achter het depot is efficiënter ingericht.

Daarnaast is het nulmetingsproject van de deelcollectie schilderijen voortgezet (in totaal 9 dagen in 2023), waarbij de conditie wordt vastgelegd en de registratie inhoudelijk wordt gecontroleerd. Van de schilderijen die ondergebracht zijn in het bouwhistorische depot en het grote schilderijendepot zijn de standplaatsen gecontroleerd. In zaal 1.17 is de referentiecollectie keramiek van stof ontdaan en zijn de planken schoongemaakt en voorzien van nieuwe foamvellen.

Door de overbrenging van overheidsarchieven die ouder zijn dan twintig jaar was er in de archiefdepots een tekort aan ruimte ontstaan. Met de extra ruimte die in 2019 is gerealiseerd, was de verwachting dat er tot uiterlijk 2025 depotruimte beschikbaar zou zijn. De komende jaren is er echter nog ongeveer acht strekkende

kilometer aan overheidsarchieven te verwachten. Omdat er in het nieuwe Dordthuis geen archief-ruimte is gepland en de achterstanden in het bewerken van de tienjarenblokken en bouw- en milieuvergunningen van de gemeente Dordrecht voortvarend worden aangepakt, is de overbrenging eerder te verwachten dan gepland. Eind 2023 is er daarom een gemeentelijk project-team gevormd, dat onderzoekt hoe en op welke termijn het Stadsdepot kan worden uitgebreid. Daarnaast staan de verduurzaming van het Stadsdepot met een stabiel klimaat, dat aan alle archiefwettelijke en museale eisen voldoet prominent op de agenda.

ONDERZOEK EN PUBLICATIES

Onderzoek naar de eigen collectie is van belang om nieuwe verhalen te kunnen vertellen. Zo neemt het Dordrechts Museum deel aan het project *De andere helft*, een initiatief van het RKD, Rijksmuseum, Stedelijk Museum en de Universiteit van Amsterdam. In dit project wordt het aandeel van vrouwen in de Nederlandse kunstwereld onder de loep genomen, specifiek in museale collecties in de periode 1780-1980.

Jacoba van Heemskerck, *Parkgezicht te Domburg*, 1911-1912, olieverf op board, 45 × 51 cm, aankoop 2011

In de praktijk vormen tentoonstellingen vaak de aanleiding tot onderzoeksprojecten. Voorbeelden hiervan in 2023 waren onderzoeken naar Jan Veth, naar Ary Scheffer in relatie tot de Franse Romantiek en naar de geschiedenis van Teekengenootschap Pictura. Ook restauraties leiden tot nieuwe inzichten. Naar aanleiding van de grote tentoonstelling over Ary Scheffer en de Franse Romantiek in 2024 is in 2023 gestart met een onderzoek naar de dragers die Ary Scheffer voor zijn schilderijen gebruikte en de daarop aanwezige stempels van leveranciers en een restaurator. Tegelijkertijd is in kaart gebracht welke lijsten er zijn gebruikt door Scheffer. Bovendien is materiaal-technisch onderzoek gedaan naar de ondertekeningen in Scheffers onvoltooide schilderijen, in samenwerking met externe onderzoekers. In 2024 wordt dit onderzoek gecontinueerd en worden de resultaten naar buiten gebracht.

Bij Huis Van Gijn is samen met linnenexpert Sanny de Zoete gestart met het inventariseren van het huishoudtextiel. Doel van dit project is niet alleen om meer inzicht te krijgen in de collectie (en in wat er nog ontbreekt), maar ook kennisoverdracht met betrekking tot de dagelijkse (historische) praktijk maakt deel uit van het project, onder andere ten behoeve van de inrichting van de waszolder en de correcte inrichting van de linnenkast. Dankzij de toekenning van het conservatorenstipendium door het Cultuurfonds in 2022 is er in 2023 bovendien diepgravend onderzoek verricht naar de financiën van Simon van Gijn. Daarnaast is in 2023 de NWO Museumbeurs toegekend, waardoor gedurende een jaar onderzoek gedaan kan worden naar drie Dordtse familiecollecties, te weten De Witt, Van Beveren en Van Slingelandt.

Het Stadsdepot heeft gedurende ruim drie maanden het onderzoek van een promovendus aan de Mc Master University in Canada gefaciliteerd, waarbij meer dan 200 menselijke skeletten van het Minderbroederklooster zijn bekeken, op zoek naar fracturen die kort voor de dood van de persoon zijn ontstaan. Voor de basisdeterminatie en ontsluiting van deze internationaal belangrijke collectie menselijk bot is in 2023 een essentiële bijdrage gegend door de Rijksdienst voor het Cultueel Erfgoed (RCE). De opgegraven botten zijn in de jaren 80 van de vorige eeuw wel onderzocht door specialisten van de toenmalige Rijksdienst voor

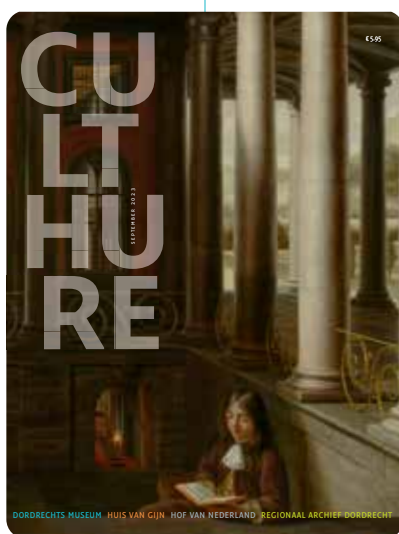
Linnenonderzoek door linnenexpert Sanny de Zoete en Huis Van Gijn conservator Wyke Sybesma

Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB), maar er bestond nog geen database en de analoge documentatie daarvan is nooit volledig overgedragen aan het Stadsdepot: slechts 60 skeletformulieren van de ruim 900 bereikten het depot. Om die reden was in 2022 een promovendus van een Engelse universiteit, voorafgaand aan zijn eigenlijke onderzoek, gestart met het opnieuw determineren van deze collectie. Dit leverde al ruim 500 gedetailleerde beschrijvingen op in een database. Het aanvullende onderzoek naar de overige ruim 400 skeletten start in 2024. Dit zal een complete database opleveren en een uitgewerkt onderzoeksrapport.

De meeste publicaties van het Dordrechts Museum verschijnen als catalogus of magazine bij tentoonstellingen. Een voorbeeld is de catalogus bij de tentoonstelling *Het oog van Jan Veth, Schilder en criticus rond 1900* (2023). Drie keer per jaar verschijnt het museumtijdschrift *Culthure* met artikelen over tentoonstellingen, aanwinsten, restauraties en andere wetenswaardigheden over de Collectie Dordrecht.

Voorzijde boek *Het oog van Jan Veth*

Culthures 2023

4

PUBLIEK

ONZE MUSEA, HET ARCHIEF EN HET AREND MAARTENSHOF
ONTVINGEN IN 2023 RUIM 142.000 BEZOEKERS

DE FREE PUBLICITY MEDIAWAARDE VAN PRINTMEDIA WAS € 737.008
MET EEN BEREIK VAN RUIM 29 MILJOEN PERSONEN

IN KRANTEN EN TIJDSCHRIFTEN VERSCHENEN 169 ARTIKELEN OVER
ONZE LOCATIES (MET DOORPLAATSINGEN ERBIJ ZELFS 246)

BEZOEKCIJFERS

Een divers palet van exposities in het Dordrechts Museum zorgde voor een bezoekersaantal van ruim 87.000. De 19de-eeuwse tentoonstelling *Het oog van Jan Veth* was de best bezochte tentoonstelling van 2023. In Huis Van Gijn werden verschillende publieksactiviteiten ontwikkeld die ook in de komende jaren georganiseerd zullen worden. Het winter- en zomerfeestijn voor gezinnen met jonge kinderen waren zeer succesvol met circa 700 bezoekers per editie. In 2023 nam Huis Van Gijn voor het eerst deel aan de *Dordtse Cultuurnacht* wat ook een fors aantal van ruim 750 bezoekers opleverde. Al met al is het aantal bezoekers fors gestegen tot meer dan 32.000. In Hof van Nederland werden diverse publieksactiviteiten geïntroduceerd, waaronder *HOF Live*. Hierbij wordt tussen externe partijen met voornamelijk jongere bezoekers en enkele gastsprekers het gesprek aangegaan rond een bepaald thema, zoals de cancelcultuur. Hiermee bouwt Hof van Nederland aan een community van jonge mensen die vrijheid en actuele thema's belang-

rijk vinden. Het museum is dit jaar 14.496 keer bezocht.

COMMUNICATIE EN PUBLICITEIT

Free publicity is een belangrijke pijler in onze communicatiestrategie. Er verschenen in de pers 169 artikelen (met doorplaatsingen erbij 246) met een totale mediawaarde van € 737.008 en een bereik van ruim 29 miljoen personen. De exposities *Het oog van Jan Veth* en *KISS MY SOUL* kregen veel publiciteit en lovende recensies. Beide stonden in de eindejaarstop 20 van de *NRC* met de beste tentoonstellingen van het jaar. De tentoonstelling *Evelyn Taocheng Wang – Het licht is rond* stond in de eindejaarstop 10 van de *Volkskrant*. Hiermee hebben we het Dordrechts Museum stevig gepositioneerd als museum waar ook hedendaagse kunst te zien is. Opvallende publiciteit was er rond Rein Dool, waarvan een expositie in ons museum liep. Een van zijn schilderijen werd weggehaald uit een gebouw van de Universiteit Leiden, omdat iemand zich stoorde aan de rokende witte mannen.

Het zorgde voor veel ophef met felle tegenstanders en veel publiciteit tot gevolg. Rein Dool onderging het gelaten en het heeft zijn bekendheid en die van de expositie goed gedaan.

En een ander opvallend geval betrof het enorme wandkleed *Eigen schuld* van Mart Veldhuis die hiermee aandacht vroeg rond de schrijnende gevolgen van het systeem van studieschulden. Hij wilde het verkopen voor een bedrag dat gelijk was aan zijn studieschuld. Het heeft enkele weken aan de Willaertswand gehangen en zorgde voor veel publiciteit in dagbladen en op radio en tv. Uiteindelijk werd het werk verkocht, waardoor er weer berichten stonden in de kranten.

ACTIVITEITEN

Ook dit jaar werd op al onze locaties tal van activiteiten georganiseerd. Voor verschillende doelgroepen waren er workshops. Van tekenen tot zoeken in archieven en van poëzie tot een uitverkochte jaren 20-avond in Huis Van Gijn met een modeshow, cocktails en muziek uit de 'roaring twenties'.

Hof van Nederland en Huis Van Gijn hebben in 2023 meegedaan aan de *Dordtse Cultuurnacht*. Het Dordrechts Museum heeft meerdere avondopenstellingen georganiseerd waar een divers aanbod aan activiteiten en workshops werd aangeboden. Het Dordrechts Museum treedt daarmee buiten de gebaande paden, waardoor de setting, waarin men normaal gesproken naar een museum gaat, wordt doorbroken. Hierdoor bereiken we ook doelgroepen die normaliter niet of nauwelijks naar musea gaan.

Familiedagen Dordrechts Museum

Na de coronajaren hebben we in 2023 weer de familiedagen kunnen organiseren in het Dordrechts Museum. Een weekend lang was het museum helemaal gericht op gezinnen met kinderen, met een uitgebreid activiteitenprogramma. Het werd bezocht door 947 bezoekers.

Cultuurnacht 2023

Seizoenprogrammering Huis Van Gijn

De seizoenen zijn merkbaar in Huis Van Gijn, met een seizoenpresentatie in het huis en activiteiten in de vakanties en rond de feestdagen die we ook de komende jaren opnieuw gaan inzetten. Een daarvan is het winterfestijn in de kerstvakantie voor gezinnen. Het trok maar liefst 686 bezoekers. In de zomer namen 147 mensen deel aan de workshop *Historisch ijs maken* in de museumtuin.

Keti Koti

Op 30 juni 2023 werd het slavernijverleden herdacht in de tuin van het Dordrechts Museum. In samenwerking met Stichting Koloniaal Verleden Dordrecht werd een ceremonie opgezet met diverse sprekers en muzikanten. Het was het eerste jaar dat deze herdenkingsceremonie werd georganiseerd. Bij Hof van Nederland heeft die dag een dialoogtafel plaatsgevonden, waarbij ongeveer 80 mensen met verschillende achtergronden met elkaar in gesprek zijn gebracht onder het genot van een maaltijd. Het gaat hierbij

Keti Koti

om verschil herkennen, elkaar erkennen en vervolgens het accepteren van de ander. De dialoogtafel is een mooi initiatief, dat verbinding tussen diverse mensen stimuleert.

HOF Live

In 2023 hebben meerdere edities van *HOF Live* plaatsgevonden. Tijdens deze bijeenkomsten wil Hof van Nederland mensen met verschillende denkwijzen en perspectieven verbinden door naar elkaar te luisteren en met elkaar in gesprek te gaan over actuele thema's, om zo meer begrip voor elkaar te creëren. *HOF Live* kent ook buitenedities. Afgelopen zomer heeft *HOF Live* twee dagen op het Big Rivers-festival gestaan en daar podcasts opgenomen door met het festivalpubliek in gesprek te gaan.

Take pART

Take pART werd drastisch omgegooid in het seizoen 2022-2023. Na een goede werving startte het seizoen met vijftien *Take pART*ners, een selectie aan deelnemers gemaakt uit meer dan dertig aanmeldingen. Met een

Alternatief tekstbordje *Take pART*

verdubbeling van het aantal werkmomenten heeft de jongerenafdeling veel projecten kunnen realiseren: rondleidingen en alternatieve tekstbordjes in de vaste collectie, een avond-openstelling, plaktattoos ontwerpen, als host werken bij de opening van de tentoonstelling *A room with a view* en bij diverse projectteams aangesloten om advies te geven. Ook hebben de *Take pARTners* gedurende het jaar kennisgemaakt met verschillende Dordtse kunstenaars, galeriehouders en heeft er een uitwisseling met de Beeldbrekers van het Van Gogh Museum plaatsgevonden.

ONDERWIJS

Sinds 2022 werken we met een educator die speciaal is vrijgemaakt voor het onderwijs voor alle musea en het archief. Dit resulteert in een nauwere relatie en samenwerking met scholen.

Docentenmiddag burgerschap

Op 8 november 2023 is de eerste gratis docentenmiddag burgerschap in Hof van Nederland georganiseerd. Op deze middag zijn twaalf leraren uit het primair, voortgezet en middelbaar beroepsonderwijs geïnspireerd om met verschillende werkvormen en soorten didactiek zelf aan de slag te gaan met het inzetten van cultureel erfgoed in hun burgerschapslessen.

LessonUp

In 2023 heeft het Dordrechts Museum in samenwerking met het Nationaal Onderwijsmuseum, Filmtheater De Witt Dordrecht en Museum 1940-1945 een eigen kanaal op het platform *LessonUp* gelanceerd, genaamd *Ontdek kunst, cultuur en erfgoed in Dordrecht*. Met dit kanaal willen we op een laagdrempelige wijze leraren in het primair en voortgezet

onderwijs inspireren en hun werklust verlichten. De digitale lessen zijn gratis toegankelijk en stellen scholen waar dan ook ter wereld in staat om gebruik te maken van onze collectie en onderwijsprogramma's, ook als een museumbezoek niet haalbaar is. *LessonUp* is 30 keer online gebruikt in 2023. Als we uitgaan van een gemiddelde klasgrootte van 24 leerlingen dan hebben we via dit kanaal zo'n 720 leerlingen bereikt.

Museumscholen

Inmiddels is het aantal museumscholen gegroeid van drie naar vijf. Deze scholen hebben een intensievere band met onze musea, fungeren als klankbordgroep, krijgen opdrachten om te behandelen in de klas, (voor) leesmateriaal over kunst voor leerlingen en iedere klas bezoekt minimaal één keer per jaar een van de Dordtse musea. Daarnaast kunnen docenten sparren met museummedewerkers en is er ruimte voor het uitvoeren van pilots. In 2023 is – naar behoefte van de museumschoolcoördinatoren – besloten om extra ruimte te

Tekentour voor het onderwijs

creëren voor museumeducatie op maat, zodat de programma's in onze musea daadwerkelijk onderwijsvervangend en/of -aanvullend kunnen zijn voor de leerlingen van de museumscholen.

Nieuwe onderwijsprogramma's

In 2023 is er in directe opdracht van een school een nieuw programma voor het Dordrechts Museum ontwikkeld. Het programma *Achter de schermen* voldoet aan de vraag van vmbo- en mbo-opleidingen naar een beroepsgericht programma, aangezien deze jongeren behoefte hebben aan een sterke koppeling van wat zij in het museum (of in de klas) doen met de werk-

praktijk. In dit programma bekijken leerlingen en studenten door diverse brillen naar het museum door middel van vragen en opdrachten die raakvlakken hebben met verschillende interessegebieden (techniek, zorg en welzijn en economie en ondernemen). Ook krijgen ze informatie over wat voor banen er zoal zijn in een museum en gaan ze in gesprek met een museummedewerker die in een van de genoemde interessegebieden werkzaam is over diens werk. Andere nieuwe onderwijsprogramma's zijn voor het voortgezet onderwijs *Tehatex – kunst en leven* voor het Dordrechts Museum en het primair onderwijsprogramma *De middeleeuwse stad* voor Hof van Nederland.

Bezoekcijfers onderwijs

Volgers	Dordrechts Museum	Huis Van Gijn	Hof van Nederland	Totaal
PO	2.532	960	725	4.217
Gastlessen	262*	118*	200*	580*
VO	1.051	225	1.104	2.380
MBO	0	252	28	280
HBO	55	0	0	55
<i>Cultuursafari</i>	741	n.v.t.	n.v.t.	741
<i>LessonUp</i>	312**	384**	24**	720**
Totaal	4.953	1.939	2.081	8.973

* Het gaat hier niet om fysieke museumbezoeken maar om gastlessen door onze museum-docenten op basisscholen.

** Hier gaat het om digitale lessen op ons online *LessonUp*-kanaal (uitgaande van een klassen-gemiddelde van 24 leerlingen).

Digitale les via het *LessonUp*-kanaal

MAATSCHAPPELIJKE ACTIVITEITEN

Wij bouwen bruggen tussen collectie en publiek, waarbij we soms maatschappelijke vraagstukken betrekken en streven naar sociale cohesie. Als gemeentelijke museale organisatie en archief geloven wij namelijk dat we iets terug moeten geven aan de inwoners van Dordrecht. Wij realiseren ons, dat wij ons hierbij kwetsbaar en dienstbaar op moeten stellen om echt deze verbinding met de inwoners en Dordtse organisaties aan te kunnen gaan. Wij zijn ons bewust dat het niet voor iedereen vanzelfsprekend (meer is) om actief mee te doen aan kunst en cultuur. Daarom is het aan ons om te onderzoeken welke handvatten er nodig zijn per groep of individu om deel te nemen aan kunst en cultuur. Hierbij werken we met regelmaat samen met maatschappelijke partners uit Dordrecht.

Alle educatieve programma's en activiteiten die uit een bepaalde behoefte of samenwerking tot stand komen, worden ontwikkeld met de

Kunst & Koffie

gedachte om de drempel tot cultuurparticipatie zo laagdrempelig mogelijk te maken. Toegankelijkheid, de positieve gezondheid en onze collectie zijn daarbij de bouwstenen. In 2023 zijn er nieuwe en al bestaande netwerken aangeboord om met programma's en activiteiten zoals *Museum in de wijk*, *Kunst & koffie* en *Ask the artist*, een randprogramma tijdens de tentoonstelling *Galatea Kunstprijs*, zo goed mogelijk aan te sluiten bij de Dordtenaren.

Museum in de wijk

Tijdens *Museum in de wijk* werkten we in de wijken Dubbeldam, Stadspolders en Sterrenburg samen met wijkpartners om ouderen uit de wijk te stimuleren tot cultuurparticipatie. Samen organiseerde we diverse workshops en museumbezoeken waarbij er in totaal 127 geïnteresseerden hebben deelgenomen. Deelnemers gaven aan verrast te zijn over hun 'eigen kunnen' en interesses.

Kunst & koffie

Tijdens *Kunst & koffie* wordt het museum even extra omgedoopt tot een ontmoetingsplek voor iedereen. De Dordtenaren worden één keer per maand op een rustig moment in de ochtend ontvangen met een kopje koffie door de educator maatschappelijke activiteiten en een medewerker van een van de musea. De activiteit is opgezet voor mensen die normaal gesproken drempels ervaren om een bezoek te brengen aan een tentoonstelling en te stimuleren tot een bezoek. Daarnaast biedt het een kans om nieuwe mensen te ontmoeten en samen te kijken naar de kunst onder begeleiding van een museummedewerker. De activiteit is in februari 2023 gestart en in totaal hebben er 121 mensen deelgenomen aan de activiteit.

Ask the artist

In plaats van rondleidingen organiseerden we tijdens de expositie *Galatea Kunstprijs* een aantal momenten onder de noemer *Ask the artist*. Tijdens *Ask the artist* waren enkele kunstenaars op zaal aanwezig om over hun kunst(enaarschap) te vertellen in zowel hun moedertaal als in het Engels. We werkten samen met de Dordtse Open Hofkerk, Vluchtelingenwerk Dordrecht en het Da Vinci College Dordrecht om (nieuwe) Dordtenaren met een recent migratieverleden uit te nodigen en te ontvangen. De gesprekken die tot stand kwamen, waren waardevol voor zowel de bezoekers als de kunstenaars. Dordtenaren met een recent migratieverleden stelden de kunstenaars vragen over hun reis naar Nederland, over hun opleiding in Nederland en deelden persoonlijke verhalen.

ONLINE

In 2023 is wederom een uitgebreide mix van online middelen ingezet om mensen te bereiken. We hebben een stabiele community die

ons (soms al jaren) online volgt, waarbij steeds meer belangstellenden zich aansluiten. De gemiddelde leeftijd van de online volgers daalt net als vorig jaar nog steeds, mede doordat onze Instagram community harder groeit dan Facebook. Omdat jongere sociale media gebruikers duidelijk voorkeur hebben voor video boven afbeeldingen, zijn we in 2022 gestart om meer video en reels op onze socials te tonen en dat heeft geresulteerd in een groter bereik en meer profielbezoeken. Een flink aandeel van de bezoeken aan het profiel van onze kanalen is van 'niet-volgers'. Dat is, samen met aanhoudende groei, heel positief. Jongeren gebruiken Instagram en TikTok profielbezoeken als zoekmachine in plaats van Google.

Na de vernieuwing van alle museumsites is in 2023 ook de website van het Regionaal Archief Dordrecht compleet vernieuwd. Hierbij is gebruik gemaakt van input van bezoekers en archiefmedewerkers. Het resultaat is er een om trots op te zijn: een toegankelijke website met heldere zoekwijzers, enorm veel archief-

Ask the artist

materiaal, verhalen, biografieën, oude kaarten en meer. Na oplevering van de nieuwe archiefwebsite is het aantal telefoontjes met vragen aan de studiezaal significant afgenomen.

Digitale toegankelijkheid

Het Dordrechts Museum, Huis Van Gijn, Hof van Nederland en het Regionaal Archief Dordrecht streven ernaar dat iedereen alle informatie op de websites gemakkelijk kan gebruiken. Hiertoe zijn wij als overheidsinstelling ook verplicht. Daarom werken we continu aan het verbeteren van de toegankelijkheid. Alle sites zijn door middel van een audit doorgemeten op toegankelijke techniek en content. Uit deze onderzoeken zijn verbeterpunten voortgekomen die deels al zijn opgelost of waar we de komende tijd aan gaan werken.

Bezoek websites

Dordrechts Museum

Afgelopen jaar zijn er in totaal 327.380 bezoeken op de website van het Dordrechts Museum

gemeten. Dit is een daling van 9% ten opzichte van een jaar eerder. De reden hiervoor is niet eenvoudig te duiden, het kan liggen aan de programmering. Het deel dat via Google Ads op de site kwam, bedraagt 4% van de bezoeken, dat neerkomt op 14.540 sessies.

Huis Van Gijn

Op de website van Huis Van Gijn zijn in totaal 87.820 bezoeken geregistreerd. Dit is een stijging van 4% ten opzichte van een jaar eerder. De Google Ads waren goed voor 25% van de bezoeken, dat neerkomt op 15.720 sessies.

Hof van Nederland

De website van Hof van Nederland is 61.770 keer bezocht. Dit is een daling van 6% ten opzichte van een jaar eerder. De Google Ads waren goed voor 34% van de bezoeken, dat neerkomt op 21.380 sessies.

Regionaal Archief Dordrecht

De beeldbank van het Regionaal Archief Dordrecht is dit jaar door 76.012 gebruikers bezocht, met in totaal 128.924 sessies van een gemiddelde tijdsduur van 5,19 minuten en 1.852.634 paginaweergaves. De website (exclusief de beeldbank) is dit jaar door 47.322 gebruikers bezocht, met in totaal 117.615 sessies van een gemiddelde tijdsduur van 3,11 minuten en 1.007.278 paginaweergaves. Bezoekcijfers van het Regionaal Archief Dordrecht (via archieven.nl): zoekacties: 2.631.899; paginaweergaves: 7.331.984. Het zijn weer indrukwekkende aantallen die zijn gestegen ten opzichte van 2022.

Website Regionaal Archief Dordrecht

Aantal volgers sociale media-kanalen

Volgers	Facebook	Instagram	TikTok	LinkedIN	Nieuwsbrief
Dordrechts Museum	9.600	10.500	1.107	3.300	9.726
Huis Van Gijn	2.800	2.200	-	322	672
Hof van Nederland	1.500	1.500	-	187	344
Regionaal Archief Dordrecht	2.200	1.100	-	-	-
Take pART	325	528	-	-	-

Sociale media

Op Facebook hebben we ongeveer hetzelfde aantal volgers gehouden als het jaar ervoor. Veel organisaties hebben een afname gezien, dus kunnen we tevreden zijn. De volgers zijn vaak al jaren trouw en de betrokkenheid is groot. Ook zien we dat niet-volgers onze berichten liken en er op reageren. Op Facebook ligt het zwaartepunt van de volgers tussen de 55 en 65+ jaar. We zijn het afgelopen jaar grotendeels gestopt met het posten op X (voorheen Twitter). Door de verontrustende berichten over privacy-schendingen, de vele negativiteit op het kanaal en onze inzet op nieuwe kanalen (TikTok) heeft ons dit doen besluiten.

Op Instagram zijn we op alle kanalen flink gegroeid in volgers. Het zwaartepunt ligt rond de 34 en 45 jaar en jonger. Wat daarnaast interessant is, is dat er veel profielbezoeken zijn. Het Instagram-profiel wordt meer en meer gebruikt als een soort Google zoekopdracht naar de organisatie. Om die reden hebben we alle profielen goed onder de loep genomen en verbeterd met vastgepinde berichten en mooie, representatieve 'high lights'. Ook bereikten we dit jaar de 10.000 volgers op Instagram, dat we gevierd hebben met een video van zingende kunstwerken!

Waar het kan, crossposten we en gebruiken we de nieuwe feature waarbij je twee afzenders van een bericht kan inzetten. Hierdoor neemt het bereik toe, bij posts en bij advertenties. Nieuw is ook het *HOF Live*-account op Instagram, dat ons helpt onze berichtgeving speciaal te richten op de geïnteresseerden in de *HOF Live* events, soms een andere doelgroep dan die van Hof van Nederland. Ook het museumcafé *Hofspot* heeft een eigen Instagram-account.

TikTok

Het TikTok-kanaal van het Dordrechts Museum wordt beheerd door de jongste medewerkers van *Take pART* en is succesvol met meer dan 1.000 volgers en hele goede en grappige content. De video van twee suppoosten op het liedje *Money* van ABBA ging viral met 53.600 views! Het TikTok-kanaal is ook gebruikt voor een succesvolle advertentiecampaignede tentoonstelling *KISS MY SOUL*. Een uitschieter qua views was de TikTok van een beveiliging die uitlegt wat liefde voor hem betekent. Deze betaalde video is maar liefst 665.700 keer bekeken.

Apostle

Omdat het effectieve bereik op de sociale media terugloopt, hebben we ervoor gekozen om met een nieuwe tool te gaan werken, namelijk Apostle. Hiermee bereiken we ons publiek via de persoonlijke kanalen van ambassadeurs. Hierdoor neemt het effectieve bereik en de betrokkenheid toe. Apostle is uitgerold voor het Dordrechts Museum, Huis Van Gijn en Hof van Nederland met eerst onze medewerkers. De eerste ambassadeur van buiten de organisatie is daarna aangesloten en is razend enthousiast. We starten snel met het inzetten van meerdere externe ambassadeurs.

Als we naar de berichten op de socials kijken, kunnen we concluderen dat voor het Dordrechts Museum vooral aanwinsten, kijkjes achter de schermen en winacties erg goed presteren. Bij Hof van Nederland presteerden de reels over *HOF Live* het beste. En bij Huis Van Gijn doen de activiteiten, zoals de mode-avondopenstelling en het zomer- en winterfestijn het erg goed op de sociale media. Over het algemeen bereiken reels en andere videocontent meer niet-volgers dan normale posts.

Nieuwsbrief Dordrechts Museum

De Dordrechts Museum-nieuwsbrief met 9.750 abonnees is gemiddeld 70,4% geopend en dat is heel hoog! De openingsrate steeg gedurende het jaar, nadat de marketeer de tips is gaan toepassen die ze heeft geleerd in de Online Influence opleiding!

Digitale Nieuwsbrief Dordrechts Museum

Huis Van Gijn
foto Tomas Mutsaerts

5

ORGANISATIE

ER WERKEN RUIM 120 MEDEWERKERS BIJ DE DORDRECHTS MUSEUM ORGANISATIE. MET ONGEVEER EVENVEEL VRIJWILLIGERS, ZO'N 20 MUSEUMDOCENTEN OP ZZP-BASIS EN 15 (TIJDELIJKE) TAKE PARTNERS IS DE ORGANISATIE IN PERSONELE ZIN OP 'VOLLE KRACHT'

IN 2023 HEBBEN WE ONZE NIEUWE MISSIE EN VISIE, MET ALS TITEL BRUGGEN BOUWEN VOOR VERBEELDINGSKRACHT UITGEWERKT EN VASTGESTELD

DUURZAAMHEID, TOEGANKELIJKHEID, DIVERSITEIT, INCLUSIE EN GELIJKWAARDIGHEID VORMEN EEN RODE DRAAD IN DE VERSCHILLENDE PROGRAMMA'S EN GESPREKKEN DIE WE VOEREN

In 2023 waren er binnen de Dordrechts Museum Organisatie 120 medewerkers werkzaam, waarvan de meesten in vaste dienst. Er werken vrij veel medewerkers parttime. De totale formatie was 80 fulltime functies. De medewerkers voor bepaalde tijd zijn voornamelijk inhuurkrachten voor het team beveiliging en bewaking. Daarnaast worden er af en toe medewerkers ingehuurd ter ondersteuning van projecten.

Binnen de organisatie werken meer vrouwen dan mannen (58%). De gemiddelde leeftijd is 49 jaar. Het ziekteverzuimpercentage lag (opnieuw) rond de 5,5% in 2023. Naast het eigen personeel werken er ongeveer 125 vrijwilligers bij de Dordrechts Museum Organisatie en maken we gebruik van ongeveer 20 museumdocenten op freelance basis.

Enkele medewerkers hebben in 2023 de organisatie verlaten. Soms vanwege pensionering, eerder stoppen met werken of omdat ze een andere baan hebben gevonden. Zonder uitzondering hebben we deze vacatures weer kunnen vervullen. Dat is bijzonder te noemen in een periode waarin de arbeidsmarkt krap is (en de komende jaren alleen nog maar krappere zal worden).

In 2023 hebben we onze nieuwe missie en visie *Bruggen bouwen voor verbeeldingskracht* met elkaar vastgesteld. De teksten hebben een prominente plek op onze websites gekregen. We zijn aan de slag gegaan met de praktische doorvertaling hiervan in meerjarige, zo meetbaar mogelijke, doelstellingen; op Dordrechts Museum Organisatieniveau en vervolgens per locatie. In 2024 zullen we ook dit project afronden en hebben daarmee een basis gelegd voor de (meerjarige) locatie- en teamplannen.

BEDRIJFSVOERING

Informatiebeheer en inrichting

We werken steeds beter met het kassasysteem dat begin 2022 is ingevoerd op alle locaties. Uiteraard zijn er nog altijd verbeteringen mogelijk, bijvoorbeeld op het gebied van gegevensregistratie van bezoekers die een kaartje kopen aan de kassa. Deze gegevens zijn belangrijk om de werking van het culturele doelgroepenmodel verder te vullen.

In 2023 is op verschillende van onze locaties een aantal bewakingscamera's vervangen die aan het einde van hun levensduur waren. Mede in het kader van duurzaamheid is een aantal lampen op zaal vervangen door LED verlichting; daar zullen we in 2024 mee verder gaan.

Museumwinkels

Het winkelassortiment van het Dordrechts Museum is vooral op kunst en cadeaus gericht (uitgebreide boekencollectie, glaswerk, woondecoratie, kinderartikelen en eigen collectie). Het assortiment van de winkel van Huis Van Gijn is voornamelijk gericht op nostalgie (huishoudelijk, speelgoed, boeken etc.).

Met name de winkel in het Dordrechts Museum heeft in 2023 mooie omzetcijfers laten zien. Grotere aantallen bezoekers geven meer uit in deze winkel. We hopen deze stijgende lijn voort te zetten in 2024 en dit ook vorm te geven in de andere winkellocaties (met name Huis Van Gijn).

DORDRECHTS
MUSEUM
SHOP

'Custom made' Museum Shop-artikelen

Al in 2021 is gestart met het ontwikkelen van een Museum Shop-huisstijl en -collectie, 'custom made' artikelen geïnspireerd op de vaste collectie van het Dordrechts Museum. De Museum Shop profileert zich in de markt met een eigen collectie om de consument te verleiden tot een bezoek aan de museumwinkel, los van het bezoeken van het Dordrechts Museum. Dit is nog steeds een succesvol concept. Daarnaast hebben we ons aangesloten bij de Dutch Museum Gift Shop, een overkoepelende webshop waar verschillende musea hun mooie en bijzondere producten aanbieden. Het Dordrechts Museum verkoopt uitsluitend de eigen collectie in de webshop, een uniek assortiment.

Horeca

De horecaruimtes in het Dordrechts Museum worden verhuurd aan Art&Dining. Vanaf 2023 vormt dit geen onderdeel meer van de GasteRhoon-groep, maar is als zelfstandig merk verder gegaan. Art & Dining beschikt over een restaurant, een auditorium (de Schouman-zaal), een wijnbar, een salon voor 'private dining' (de Van Strij-salon) en een buitenterras. De ruimtes zijn geschikt voor het ontvangen van grote groepen en het organiseren van huwelijken en feesten. Op de locaties Huis Van Gijn en Hof van Nederland exploiteren we de wat meer bescheiden horeca met eigen medewerkers en vrijwilligers.

De wijnbar van Art & Dining

DIVERSITEIT, INCLUSIE EN GELIJKWAARDIGHEID (DIG)

Musea zijn plekken waar verbeelding en fantasie geprikkeld worden en het gesprek op gang wordt gebracht; de plek bij uitstek dus om bij te dragen aan de totstandkoming van een inclusievere samenleving en gedachtengoed. Musea willen er voor iedereen zijn, maar in een snel veranderende maatschappij is het vandaag de dag een uitdaging om aan alle verschillende perspectieven, verhalen en geluiden gehoor te geven. Diversiteit is essentieel voor dit bredere perspectief, niet alleen omdat het voor een inclusievere sector zorgt, maar ook omdat wij hierdoor hogere kwaliteit kunnen bieden aan onze bezoekers.

Al enkele jaren is het Dordrechts Museum aangesloten bij het landelijke samenwerkingsverband Musea Bekennen Kleur. Doelstelling

van Musea Bekennen Kleur is om erfgoedinstellingen duurzaam te verenigen in hun streven om diversiteit en inclusie te verankeren in het DNA van de erfgoedsector. In 2023 hebben we een 'doorstart' gemaakt met dit initiatief, waarbij de DIG-adviseur samen met de directie de verschillende bijeenkomsten heeft bijgewoond.

Ons hogere doel is dat inclusief beleid zichtbaar en voelbaar is, in programma's, in samenwerkingen (partners), in de samenstelling van ons publiek, in de wijze waarop we communiceren en uiteindelijk ook in de opbouw van ons personeelsbestand. Daarnaast vervullen we een actieve rol in het lopende externe onderzoek naar het koloniaal verleden van de stad Dordrecht.

Nico Parlevliet, *Moluks monument*, 2023

SPONSOREN EN FONDSSEN

STICHTING BEDRIJFSVRIENDEN

DORDRECHTS MUSEUM

De Stichting Bedrijfsvrienden Dordrechts Museum (BDM) heeft ten doel de bekendheid van het Dordrechts Museum te vergroten. De stichting richt zich daarbij primair op ondersteuning door het bedrijfsleven en verwerft haar middelen uit bijdragen van aangesloten bedrijfsvrienden. Het begon in 1994 met een dertigtal kunstminnende Dordtenaren; eind 2023 heeft de BDM ongeveer 120 leden (Cuyp-vrienden, Scheffer-vrienden, Van Strij-vrienden en Art2B-vrienden). Behalve financiële ondersteuning bij de verwerving van belangrijke kunstwerken geeft de BDM – gevraagd en ongevraagd – advies; of het nu gaat om financiën, juridische kennis of bedrijfsvoering. In 2023 is een aanzienlijke bijdrage gedaan aan het perspectiefstuk van Samuel van Hoogstraten, waardoor de aankoop van dit topstuk mede mogelijk is gemaakt. Het bestuur van de stichting vergadert iedere twee maanden met de directie van de Dordrechts Museum Organisatie.

VERENIGING DORDRECHTS MUSEUM

De Vereniging Dordrechts Museum (VDM) stond aan de basis van het Dordrechts Museum. Het delen van de liefde voor de kunst was vanaf het begin – 1842 – even belangrijk als het verzamelen van kunstwerken. De vereniging droeg de museumorganisatie eind jaren zeventig van de vorige eeuw over aan de gemeente Dordrecht, maar is sindsdien altijd nauw betrokken gebleven bij de collectie en tentoonstellingen. De meer dan 1.100 leden

van de vereniging zijn voor het Dordrechts Museum onmisbare ambassadeurs. Velen van hen zetten zich ook in als vrijwilliger binnen de organisatie. De collectie inspireert de vereniging tot het bijna maandelijks organiseren van uiteenlopende activiteiten.

STICHTING DORDRECHTS MUSEUM FONDS

De Stichting Dordrechts Museum Fonds is de steunstichting van de Dordtse musea, waarin giften, schenkingen en nalatenschappen bijeengebracht worden. Het fonds biedt de mogelijkheid om vanaf een bepaald bedrag een fonds op naam op te richten binnen de stichting. Een fonds op naam geeft de schenker de mogelijkheid zich op een heel persoonlijke manier te verbinden met de Dordtse musea. De schenker bepaalt in samenspraak met het bestuur van het Dordrechts Museum Fonds de doelstelling van het fonds. Zo is er de mogelijkheid om bij te dragen aan aankopen, restauraties, onderzoek of bijvoorbeeld ondersteuning aan het jongerenproject *Take pART*. De schenker kiest een passende naam voor het fonds; dat kan de eigen naam zijn, de naam van een dierbare of een naam die past bij de inhoud van de ondersteuning.

Het Dordrechts Museum Fonds kent de volgende fondsen op naam:

Van Wageningen & Van Goor Fonds, dat zich specifiek richt op de ondersteuning van Huis Van Gijn, waarbij de nadruk ligt op de uitbreiding van de collectie kunstnijverheid.

Gemma Mentzel Fonds, met als doel de belangstelling van jonge mensen voor kunst en cultuur – en in het bijzonder de beeldende kunst – op te wekken en te bevorderen.

STICHTING DO FELKERS-SNIJDERS

De Do Felkers-Snijders Stichting is een fonds op naam en werd op 14 november 2012 opgericht. De stichting heeft tot doel het Dordrechts Museum en Huis Van Gijn te ondersteunen, waarbij de nadruk ligt op aankopen ten behoeve van het Dordrechts Museum.

In januari 2023 werden de compleet gemaakte Van Strij behangsels onthult door Joost Felkers van de Do Felkers-Snijders Stichting

SPONSOREN

In 2023 hebben we geen specifieke sponsorbijdragen aangevraagd of ontvangen.

FONDSSEN

We besteden veel tijd en aandacht aan het aanvragen van externe gelden ten behoeve van onder andere de programmering, het doen van aankopen, onderzoek en restauraties. In 2023 heeft de Dordrechts Museum Organisatie samengewerkt met de volgende fondsen:

- BPD Cultuurfonds
- De Lancey Foundation
- Dioraphte
- Erfgoedlijn Waterdriehoek, provincie Zuid-Holland
- Familie-Vereeniging Vriesendorp
- Fonds 21
- Galatea Foundation
- Gifted Art
- Hendrik Mullerfonds
- het Cultuurfonds
- Jaap Harten Fonds
- J.E. Jurriaanse Stichting
- M.A.O.C. Gravin van Bylandt Stichting
- Mondriaan Fonds
- Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek
- Van der Mandele Stichting
- Vereniging Dordrechts Museum Restauratiefonds
- Vereniging Rembrandt
- Von Brucken Fock Fonds
- VriendenLoterij
- VSBfonds

GOVERNANCE CODE CULTUUR

Daar waar van toepassing als gemeentelijke instelling past de Dordrechts Museum Organisatie de Governance Code Cultuur toe:

- De gemeenteraad vormt in feite de raad van toezicht die via de gemeentelijke begroting en jaarrekening financieel toezicht houdt. Daarnaast is de *Cultuurnota* die iedere vier jaar wordt vastgesteld, een belangrijke pijler op het gebied van cultuur in de stad en daarmee een stuurinstrument van de gemeenteraad voor de Dordrechts Museum Organisatie.
- Er bestaat daarnaast een Raad van Advies die de directie gevraagd en ongevraagd (niet bindend) adviseert op een aantal terreinen. De leden van de Raad van Advies ontvangen geen vergoeding.
- De directie voert regelmatig overleg met zowel het bestuur van de Vereniging Dordrechts Museum als het bestuur van de Stichting Bedrijfsvrienden Dordrechts Museum. De directie is adviseur van deze besturen en geen formeel onderdeel van deze besturen.
- Interne controles, kascontroles en functiescheidingen in bestel- en betaalprocessen zijn ingericht conform de gemeentelijke standaarden en onderdeel van de gemeentelijke accountantscontrole.
- Het gemeentelijk vastgoedbedrijf draagt als eigenaar zorg voor de museale panden en archiefbewaarplaats en samen met de Dordrechts Museum Organisatie voor de klimaatinstallaties.
- Het beloningsbeleid van de directie volgt, net als voor alle betaalde medewerkers, de gemeentelijke CAO. De directie is in vaste dienst bij de gemeente Dordrecht.
- Nevenfuncties van de artistiek directeur in 2023 waren: adviseur van het Vermogensfonds Zabawas en secretaris van de Stichting Do Felkers-Snijders (fonds op naam).
- Nevenfuncties van de zakelijk directeur in 2023 waren: voorzitter van de Stichting Dordrechts Museum Fonds. Samen met twee andere bestuursleden van buiten de organisatie vormen zij gedrieën het bestuur van deze stichting die tot doel heeft schenkingen, eventuele nalatenschappen en fondsen op naam voor de musea mogelijk te maken.
- Er hebben zich in 2023 geen dilemma's voorgedaan rondom belangenverstrengeling.
- Soms vindt een situatie van belangentegenselling plaats, wanneer bijvoorbeeld een potentiële schenker van een kunstwerk eisen stelt aan een permanente zaalplek die de organisatie niet kan garanderen. In onderling overleg wordt dan tot een voor beide partijen acceptabele oplossing gekomen.

Raad van Advies

De Raad van Advies is een groep vaste onafhankelijke en objectieve personen die als doel heeft om de directie het beste uit zichzelf te laten halen. De Raad van Advies brengt waardevolle kennis, ervaring en een netwerk in en voelt zich verbonden met de Dordrechts Museum Organisatie. Zo buigt de Raad van Advies zich samen met (de directie van) het Dordrechts Museum over de vraag hoe we cultuurliefhebbers van alle leeftijden uit heel Nederland en daarbuiten betrekken bij onze organisatie, nu en in de toekomst. Hun blik, het brede kennisveld en netwerk en de inbreng van nieuwe gezichtsvelden dragen bij aan het scherpen van de geest en het nemen van beter gewogen beslissingen. Bij de samenstelling is rekening gehouden met een zo groot mogelijke spreiding in deskundigheid en maatschappelijke kennis.

In 2023 is de Raad van Advies vier keer bij elkaar gekomen voor een regulier overleg. Onder andere is gesproken over stakeholdermanagement en de vernieuwde missie en visie voor de Dordrechts Museum Organisatie. Volgens het in 2022 vastgelegde rooster van aftreden is de heer Elco Brinkman in juni 2023 afgetreden en vervangen door mevrouw Marja van Bijsterveldt.

De Raad van Advies bestaat uit de volgende leden:

- Drs. Marja van Bijsterveldt
burgemeester en oud-minister
- Drs. Lisette Pelsers
(oud)-directeur Kröller-Müller Museum
- Drs. Monique de Vos
partner Chasse Executive Search
- Mr. Bernard Wientjes
oud-voorzitter Vereniging VNO-NCW

Museumdobbelspel tijdens de tentoonstelling *Het oog van Jan Veth*
foto Lizzy van Leeuwen, 2023

FINANCIEEL VERSLAG

begroting	uitgaven			inkomsten			
onderdeel	begroting 2023	rekening 2023	resultaat 2023	begroting 2023	besteed 2023	resultaat 2023	Saldo 2023
Salarislasten	5.814	6.568	-755	0	42	42	-713
Kapitaallasten	1.046	1.066	-20	0	0	0	-20
Mutaties reserves	674	674	0	2.150	1.960	-190	-190
Externe budgetten	306	265	40	0	-5	-5	35
Gebouwkosten	2.766	3.127	-362	2	0	-2	-363
Bedrijfsvoering	647	754	-106	1.833	1.590	-244	-350
Collecties	2.045	2.137	-91	1.900	1.923	23	-68
Programmering	1.227	1.117	111	156	202	46	157
Publiekszaken	446	501	-55	40	89	49	-7
Totaal	14.971	16.209	-1.239	6.081	5.801	-280	-1.519
	366 begrotingsreserve 1-1 stand per 1-1-2023			353			bedragen x € 1.000,-
	ontrekking			181			
	stand per 31-12-2023			172			

Toelichting

De Dordrechts Museum Organisatie sluit het jaar 2023 af met een fors negatief resultaat van € 1.519.000. Hieronder worden de grootste nadelen toegelicht.

De salarislasten zijn hoger dan begroot. Dit heeft deels te maken met langdurig ziekte-verzuim bij de teams beveiliging en bewaking en facilitaire zaken. Dit zijn functies die niet on vervuld kunnen blijven, dus ziekte (van vast personeel) leidt direct tot dubbele salarislasten. In combinatie met nauwelijks open vacature-ruimte leidt dit tot een nadeel ten opzichte van de begroting. Daarnaast is de personele uitbreiding

vanuit het reorganisatieplan 2022 gebaseerd op een verwachte bezoekers- en inkomsten-groei die in 2023 nog niet is gerealiseerd.

De energiekosten zijn fors hoger dan begroot. Dit heeft enerzijds te maken met de zeer hoge tarieven die in 2023 zijn gecontracteerd door de gemeente en anderzijds met de grote achterstand in facturering door de energie-leverancier, waardoor een deel van de energiekosten uit 2022 in de jaarschijf 2023 zijn terechtgekomen. De entree-inkomsten bij met name het Dordrechts Museum zijn lager dan begroot. Het aantal bezoekers is wel licht gestegen ten opzichte van 2022.

Op de programmeringsreserve is in 2023 een beroep gedaan van € 181.000. Omdat begroot was dat we in 2023 de gehele reserve zouden inzetten, is dat in gemeentelijke begrotings- termen een nadeel van € 172.000. De reserve kent eind 2023 dus een saldo van € 172.000 en we verwachten deze in 2024 in te moeten zetten voor de A-tentoonstelling *LIBERTÉ! Ary Scheffer, Delacroix, Ingres, Géricault & de Franse Romantiek* die in oktober 2024 open zal gaan.

Dit financieel verslag wijkt af van de jaarrekening van de gemeente Dordrecht op één onderdeel: voor de gemeente Dordrecht wordt financieel op productniveau geanalyseerd (product kunst en geschiedenis). Het onderdeel overhead (product overhead) wordt geaggregeerd op een ander begrotingsprogramma. In de bovenstaande staat worden de overhead budgetten wel meegenomen.

Take pARTners bekijken de tentoonstelling *Het oog van Jan Veth*

9

FACTS & FIGURES

PROGRAMMERING	aantal
Presentaties vaste collectie en aanwinsten	4
Tentoonstellingen	9

COLLECTIE	aantal objecten
Verwervingen	201
Aankopen	150
Schenkeningen	35
Bruiklenen	16
Restauratie en conservering	442
Schilderijen	33
Werken op papier	300
Regionaal Archief Dordrecht	2000
Huis Van Gijn	5

DIGITALISERING COLLECTIE	schatting in procenten
Dordrechts Museum	95
Huis Van Gijn	50
Archeologie	65
Regionaal Archief Dordrecht	50

FACTS & FIGURES

PUBLIEK	bezoekcijfers
Tentoonstellingen	142.429
Dordrechts Museum	87.067
Huis Van Gijn	32.128
Hof van Nederland	14.496
Studiezaal Regionaal Archief Dordrecht	1.833
Onderwijs	8.973
Primair onderwijs	4.217
Voortgezet onderwijs	2.380
<i>Cultuursafari</i>	741
Activiteiten	4.000
Publieksbereik	648.461
Bezoek websites	600.304
Volgers sociale media	47.911
Free publicity	246

BEDRIJFSVOERING	aantal
Medewerkers	120
Aantal fte	80
Percentage ziekteverzuim	5,5
Vrijwilligers	125

BIJLAGE

VERWERVINGEN 2023

SCHENKINGEN

Johan Bernard Scheffer

Mijmerende oude man bij een tafel, 1785

Olieverf op paneel, 39,3 × 31,5 cm

Dordrechts Museum, legaat 2023

DM/O23/1516

Johan Bernard Scheffer

Lezende vrouw met bril, 1785

Olieverf op paneel, 39,4 × 31,4 cm

Dordrechts Museum, legaat 2023

DM/O23/1517

Morgan Betz

Nude on the Rocks, 2009

Acryl op doek, 125 × 88 cm

Dordrechts Museum, schenking particuliere collectie, 2023

DM/O23/1511

Anoniem

Schoenenzak

Katoen, 42,5 × 28 × 1 cm

Huis Van Gijn, schenking particuliere collectie, 2023

19889

Vincent van Gogh

Map met reproducties van tekeningen van Vincent van Gogh uit de verzameling van Hidde Nijland, 1860

Prenten

Dordrechts Museum, schenking particuliere collectie, 2023

DM/O23/P2213

Hendrik Logger

Zilveren tafelbel, 1759

Zilver, 14,5 × 9 cm

Huis Van Gijn, schenking Stadsbank van Lening (Gemeente Amsterdam), 2023

19799

Anoniem

Wieg met hemeltje, circa 1800-1900

Hout, metaal en textiel, 176 × 57 cm

Huis Van Gijn, schenking particuliere collectie, 2023

19651 a-b

Hans Petri

Zelfportret en Portret van Greetje Petri, circa 1970

Dordrechts Museum, schenking Ton Delemarre en Ada d'Hamecourt, 2023

DM/O23/1537 en DM/O23/1538

Reinier Lucassen

Piet Mondriaan, 1980

Krijt op papier, 444 × 339 mm

Dordrechts Museum, schenking particuliere collectie, 2023

DM/O23/T2063

Reinier Lucassen

Tot welke conclusie PM kwam, 1967

Acryl op doek, 160 × 120 cm

Dordrechts Museum, schenking particuliere collectie, 2023

DM/O23/1535

Paul van der Eerden en Romy Muijers

Suite editie en Suite editie #2, circa 2020-2023

Potlood op papier

Dordrechts Museum, schenking van de kunstenaars, 2023

DM/023/T2053 en DM/023/T2054

Paul van der Eerden en Romy Muijers

SUITE CHECK MATE, 2020-2023

Affiche

Dordrechts Museum, schenking van de kunstenaars, 2023

DM/023/P2317

Jan Andriesse

Voorstel voor een vergadertafel voor de Raad van State, 1995

Diverse technieken, potlood en lieveheersbeestje op karton

Dordrechts Museum, schenking Pauline

Boll-Kruseman bij het afscheid van Peter

Schoon in april 2022 als directeur van het

Dordrechts Museum ter herinnering aan de

dierbare vriendschap van Peter, Jan Andriesse

en Jan Maarten Boll, 2023

DM/023/1532

Rein Dool

Georgië, 2012

Houtskool op papier, 700 × 1000 mm

Dordrechts Museum, schenking van de kunstenaar, 2023

DM/023/T2064

Rein Dool

Vader en moeder, 2004

Olieverf en tempera op doek, 180 × 120 cm

Dordrechts Museum, schenking van de kunstenaar, 2023

DM/023/1539

Rein Dool, *Georgië*, 2012, schenking van de kunstenaar, 2023

Anoniem

*Telescopische verrekijker van zeekapitein
Albertus Kuipers (1825-1869), circa 1825-1869*
Hout, lak, glas en metaal, 37 × 6 cm
Dordrechts Museum, schenking particuliere
collectie, 2023
DM/023/S117 a-b

Johannes Rosierse

Portret van Albertus Kuipers (1825-1869), 1851
Olieverf op paneel, 42 × 36 cm
Dordrechts Museum, schenking particuliere
collectie, 2023
DM/023/1540

Anoniem

*Vrijmetselaarsinsigne van Albertus Kuipers,
circa 1800-1869*
Metaal, 6,6 × 4,3 cm
Dordrechts Museum, schenking particuliere
collectie, 2023
DM/023/S118

F.C. Kuipers

*Brief van F.C. Kuipers inzake legatering portret
Albertus Kuipers aan zijn neef F.C.A. Kuipers,
1936*
Inkt op papier, 256 × 208 mm
Dordrechts Museum, schenking particuliere
collectie, 2023
DM/023/T2066

Cor Noltee

Afbraak achter ter Merwe, circa 1962-1967
Olieverf op doek
Dordrechts Museum, schenking gemeente
IJsselstein, 2023
DM/023/1545

Aert Schouman

*Portret van een dame met zwarte hoed en
een pareloorbel, 1765*
Olieverf op doek
Dordrechts Museum, schenking particuliere
collectie, 2023
DM/023/1543

Aert Schouman

Portret van een dame met een strohoed, 1765
Olieverf op doek
Dordrechts Museum, schenking particuliere
collectie, 2023
DM/023/1544

Reinier Lucassen

Pink Nude, 1994-1997
Acrylverf op doek, 50 × 60 cm
Dordrechts Museum, schenking particuliere
collectie, 2023
DM/023/1541

Anoniem

Diverse bakvormen en keukengerei
Metaal, hout en keramiek
Huis Van Gijn, schenking particuliere collectie,
2023

Reinier Lucassen *Pink Nude*, 1994-1997, schenking van particulier, 2023

Jan Beutener

On the Wall, 2016

Olieverf op linnen, 135 × 150 cm

Dordrechts Museum, schenking van de kunstenaar, 2023

Philip Akkerman

Zelfportret, circa 2004

tekening, 400 × 330 mm

Dordrechts Museum, schenking Jan Beutener, 2023

Wilh. B.A. Günther

Barometer

geelkoper, messing, emaille, glas en beukenhout, Ø 64 cm

Huis Van Gijn, schenking particuliere collectie, 2023

Bernhard Koldewey

Vissersschepen in de Wijnhaven

Marouflé, 30 × 43 cm

Huis Van Gijn, schenking particuliere collectie, 2023

Willem Roelofs

De Waal bij Zaltbommel

Marouflé, 24,5 × 39,5 cm

Dordrechts Museum, schenking particuliere collectie, 2023

Anoniem

Vondsten (30 stuks) van de buitenplaats

Amstelwijck en zes munten behorende bij de middeleeuwse muntschat van het dorp Houwelingen

Archeologie, schenking Cees van der Esch, 2023

BRUIKLEENEN

Onbekende zilversmid

Twee gildebekers, 1589

Zilver, 28 × 10,8 cm

Huis Van Gijn, bruikleen Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE). Verworven door het Rijk via de kwijtscheldingsregeling, 2023
19917 a-b

Jan Veth

Portret van Pieter Blussé van Oud-Alblas op 12-jarige leeftijd, 1887

Olieverf op doek, 101 × 78 cm

Huis Van Gijn, bruikleen Stichting Blussé van Oud-Alblas, 2022
19548

Nicolaes Maes

Portret van Maria van de Graaff (1643-1702), 1662

Olieverf op paneel, 90 × 71 cm

Dordrechts Museum, bruikleen particuliere collectie, 2023
DM/023/1523

Carl Emmerik Skånberg

De haven van Dordrecht (Merwedekade vanaf het Groothoofd), 1876-1880

Olieverf op paneel, 40,3 × 70,8 cm

Dordrechts Museum, bruikleen particuliere collectie, 2023
DM/023/1527

Johan Barthold Jongkind

Les Patineurs à Overschie, 1867

Olieverf op doek, 52,5 × 81 cm

Dordrechts Museum, bruikleen particuliere collectie, 2023
DM/023/1528

Charles Rochussen

De eerste Regatta op het IJ, 1846

Olieverf op paneel, 28 × 45 cm

Dordrechts Museum, bruikleen particuliere
collectie, 2023

DM/023/1529

Pieter Oyens

Les Associés, 1883

Olieverf op doek, 37 × 28,3 cm

Dordrechts Museum, bruikleen particuliere
collectie, 2023

DM/023/1530

Willem Witsen

Gezicht op het Oosterpark

Olieverf op doek, 71,4 × 101,5 cm

Dordrechts Museum, bruikleen particuliere
collectie, 2023

DM/023/1521

Jan Sluijters

Jantje met sinaasappel

Olieverf op doek, 116,5 × 104,7 cm

Dordrechts Museum, bruikleen particuliere
collectie, 2023

DM/023/1522

Isac de Mes

Vrijage in een boerentaveerne, 1657

Olieverf op paneel, 48,5 × 44,5 cm

Dordrechts Museum, bruikleen particuliere
collectie, 2023

DM/023/1519

Isac de Mes

*Interieur met vriend paar, schommelend kind
en pannekoekenbakster, circa 1637-1672*

Olieverf op paneel, 50 × 67,4 cm

Dordrechts Museum, bruikleen particuliere
collectie, 2023

DM/023/1520

Floris Arntzenius

*Gezicht op de Merwekade en het Groothoofd,
Dordrecht vanaf Papendrecht*

Olieverf op paneel, 28 × 36 cm

Dordrechts Museum, bruikleen Pimajora
collectie, 2023

DM/023/1526

Johan Barthold Jongkind

*Schetsboek met aanzichten Dordrecht en
omgeving, en Zeeland, 1865*

Papier, 245 × 190 mm

Dordrechts Museum, bruikleen Pimajora
collectie, 2023

DM/023/T2056

Jacob Maris

*Schetsboek waarin studies van figuren,
bommen en schepen en de Nieuwe Haven
te Dordrecht*

Potlood en linnen op papier, 120 × 185 mm

Dordrechts Museum, bruikleen Pimajora
collectie, 2023

DM/023/T2057

Willem de Haas Hemken

Studieblad met driemasters voor Dordrecht

Papier

Dordrechts Museum, bruikleen Pimajora
collectie, 2023

DM/023/T2058

AANKOPEN

Anoniem

Glas met beeltenis van Johan de Witt, 1650

Diamantgravure op glas, 16,2 × 9,2 cm

Huis Van Gijn, aankoop met gelden uit het
legaat Ad Breevaart, 2023

19747

Samuel van Hoogstraten

Lezende jongeman in een renaissancepaleis,
1662

Olieverf op doek, 238,5 × 174 cm

Dordrechts Museum, aankoop met steun van de
Vereniging Rembrandt (mede dankzij haar Caius
Fonds, haar Themafonds 17de-eeuwse schilder-
kunst en haar VriendenLoterij Aankoopfonds),
het Mondriaan Fonds en het Nationaal Aankoop-
fonds van het ministerie van OCW, de gemeente
Dordrecht, de Stichting Bedrijfsvrienden
Dordrechts Museum, het Hendrik Mullerfonds,
de De Lancey Foundation, de Van der Mandele
Stichting, de Stichting Van Hoogstraten en
particuliere begunstigers, 2023

DM/O23/1525

Kevin Osepa

Blou Blous, 2018

Foto, 119 × 94 mm

Dordrechts Museum, aankoop met steun van
het Mondriaan Fonds, 2023

DM/O23/P2221

Kevin Osepa

Altá, 2017

Foto, 119 × 94 mm

Dordrechts Museum, aankoop met steun van
het Mondriaan Fonds, 2023

DM/O23/P2139

Hans Broek

Sociëteit van Suriname, 2022

Acryl op linnen, 125 × 200 cm

Dordrechts Museum, aankoop met steun van
het Mondriaan Fonds, 2023

DM/O23/1512

Bas Kusters en Ayse Somuncu

Zwaai hangertje, 2021

Plastic, vilstift en hout op textiel

Dordrechts Museum, aankoop met steun van
het Mondriaan Fonds, 2023

DM/O23/S109

Evelyn Taocheng Wang

Dutch Window, 2022

Olieverf op doek, 100 × 80 cm

Dordrechts Museum, aankoop met steun van
het Mondriaan Fonds, 2023

DM/O23/1515

Kevin Osepa, *Blue Blous*, 2018, aankoop met steun van het Mondriaan Fonds, 2023

Dirk Wor

Zilveren tabakspot, 1741

Zilver, 13 × 15 cm

Huis Van Gijn, aankoop met gelden uit het
legaat Ad Breevaart, 2023

19798 a-b

Marie d'Orléans

Portret van een dame, 1838

Olieverf op glas (achterglasschildering),

16,4 × 12,5 cm

Dordrechts Museum, aankoop 2023

DM/023/1534

Anoniem

Het werk van de werkmeid zal zijn, circa 1900

Inkt op papier

Huis Van Gijn, aankoop 2023

19779

Hendrik Weymans

Portret van de hond van Hendrik Weymans, 1793

Potlood en inkt op papier

Dordrechts Museum, aankoop 2023

DM/023/T2055

Paul van der Eerden en Romy Muijers

Suite 109 en Suite 130, 2020

Kleurpotlood en potlood op papier, 210 × 147 mm

Dordrechts Museum, aankoop van de
unstenaars mede dankzij een bijdrage van
het Mondriaan Fonds, 2023

DM/023/T2051 en DM/023/T2052

Koes Staassen

Strange positions (J.R. March 1 2022), 2022

Kleurpotlood op papier, 485 × 360 mm

Dordrechts Museum, aankoop met steun
van het Mondriaan Fonds, 2023

DM/023/T2061

Koes Staassen

Treasure Hiding IV, 2021

Kleurpotlood op papier, 430 × 290 mm

Dordrechts Museum, aankoop met steun
van het Mondriaan Fonds, 2023

DM/023/T2060

Koes Staassen

Afterglow (K.B. February 27 2022), 2022

Kleurpotlood op papier, 950 × 620 mm

Dordrechts Museum, aankoop met steun
van het Mondriaan Fonds, 2023

DM/023/T2059

Charlott Weise

Carte Blanche, 2016

Olieverf op doek, 250 × 180 cm

Dordrechts Museum, aankoop met steun
van het Mondriaan Fonds, 2023

DM/023/1533

Charlott Weise, *Carte Blanche*, 2016, aankoop met steun van het Mondriaan Fonds, 2023

Emma Talbot

Mirrored Landscape, 2020

Sculptuur, 144 × 52 cm

Dordrechts Museum, aankoop met steun
van het Mondriaan Fonds, 2023

DM/O23/S116

Emma Talbot

Winter Trees, 2020

Gemengde techniek op papier, 270 × 410 mm

Dordrechts Museum, aankoop met steun
van het Mondriaan Fonds, 2023

DM/O23/T2062

Hendrik Gielenberg

Tabakspot, 1746

Zilver, 15,8 × 12,5 cm

Huis Van Gijn, aankoop met gelden uit het
legaat Ad Breevaart 2023

19652 a-b

Diverse vervaardigers

Liber Amoricum, 1800-1849

Diverse materialen en technieken op papier
en textiel

Dordrechts Museum, aankoop met gelden
uit het legaat Jack de Ruijter, 2023

DM/O23/T2065.1-12

Fa. Wed. J. Bekkers en Zoon

Paraplubak

Blik, 49,5 × 24,5 cm

Huis Van Gijn, aankoop 2023

19797

Anoniem

Poppenhuis, circa 1860

Diverse materialen, 125 × 85 cm

Huis Van Gijn, aankoop met gelden uit het
legaat Ad Breevaart, 2023

19913

Margo Tholen

Een waterput in een tuin, circa 1900-1911

Olieverf op doek, 29,6 × 36,6 cm

Dordrechts Museum, aankoop 2023

DM/O23/1536

**Frédéric Villot naar Ferdinand Victor Eugène
Delacroix**

Christus in Getsemaneé, 1845

Ets, inkt op papier, 270 × 290 mm

Dordrechts Museum, aankoop 2023

DM/O23/P2318

Dordtsche Kunstpotterij

Dekselvaas, 1903-1908

Beschilderd aardewerk

Huis Van Gijn, aankoop 2023

19895

Christofle

Menuhouders

Metaal, 2,5 × 2,2 cm

Huis Van Gijn, aankoop 2023

19891 a-h

Johannes Keeman

Twee strooivazen, 1794

Zilver, 27 × 9,8 cm

Huis Van Gijn, aankoop met steun van het
Van Wageningen & Van Goor Fonds en met
gelden uit het legaat Ad Breevaart 2023

19914 a-b

Albert Zwaan

View of Surakarta (previously Solo),

Central Java, 2022

Olieverf op doek, 40 × 50,3 cm

Dordrechts Museum, aankoop van de
kunstenaar met steun van het Mondriaan
Fonds, 2023

DM/023/1542

**Diverse vervaardigers (Jan Veth, G. Rueter,
Jozef Israëls en August Allebé)**

Een collectie van circa 100 objecten
betreffende prenten, tekeningen,
divers archiefmateriaal en een schilderij
Dordrechts Museum, aankoop 2023

Jan Veth, *Portret van Pieter Blussé van Oud-Alblas*, 1887
bruikleen Stichting Blussé van Oud-Alblas

DORDRECHTS MUSEUM

mei 2024

Dordrechts Museum
Museumstraat 32
3311 XP Dordrecht
(078) 7708708

info@dordrechtsmuseum.nl
www.dordrechtsmuseum.nl

Tekst

Dordrechts Museum

Redactie

Teun de Bruijn

Fotografie

Jørgen Snoep, e.a.

Vormgeving

Jantijn van den Heuvel